

RP 160/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och lagen om allmänt bostadsbidrag

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om studiestöd och lagen om allmänt bostadsbidrag ändras.

I propositionen föreslås att studerande som bor i en hyres- eller bostadsrättsbostad ska ha rätt till bostadstillägg. Bostadstilläggets belopp ska vara högst 80 procent av de månatliga och enligt kommungrupp fastställda maximala bostadsutgifterna.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses i träda i kraft den 1 augusti 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Nuläge.....	4
2.2 Bedömning av nuläget	6
3 Målsättning	10
4 Förslagen och deras konsekvenser	11
4.1 De viktigaste förslagen	11
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	11
4.2.1 Konsekvenser för statsfinanserna	11
4.2.2 Konsekvenser för den studerandes utkomst och ställning.....	13
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	21
4.2.4 Konsekvenser på basis av undersökningen av överföringen av de studerande till allmänt bostadsbidrag	21
5 Alternativa handlingsvägar.....	22
6 Remissvar	24
7 Specialmotivering.....	26
7.1 Lagen om studiestöd	26
7.2 Lag om allmänt bostadsbidrag.....	27
8 Ikraftträdande	29
9 Verkställighet och uppföljning	29
10 Förhållande till andra propositioner	29
10.1 Samband till budgetpropositionen	29
10.2 Förhållande med andra propositioner	29
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	30
LAGFÖRSLAG.....	34
1. Lag om ändring av lagen om studiestöd	34
2. Lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag	36
BILAGA	39
PARALLELLTEXTER.....	39
1. Lag om ändring av lagen om studiestöd	39
2. Lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag	41

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering konstateras att det för studerande ska framtas en modell som alternativ till det allmänna bostadsbidraget och att modellen ska uppmuntra till samboende och vara ekonomiskt attraktiv.

Enligt regeringens plan för de offentliga finanserna för 2025–2028 får studerande inte längre allmänt bostadsbidrag utan börjar från och med den 1 augusti 2025 åter omfattas av bostadstillägget till studiestöd. Den uppskattade nettobesparing som ändringen medför stiger till 57 miljoner euro till år 2028.

Bestämmelser om studiestöd finns i lagen om studiestöd (65/1994). Syftet med studiestödet är att trygga utkomsten under studietiden för den som studerar på heltid och som är i behov av ekonomiskt stöd. Studiestödet som betalas under studietiden består av studiepenning, bostadstillägg och statsborgen för studielån. Den 1 augusti 2017 överfördes de studerande som inte är vårdnadshavare för ett barn till det allmänna bostadsstödet. Syftet med det allmänna bostadsbidraget är att sänka boendeutgifterna för hushåll med låga inkomster (lagen om allmänt bostadsbidrag 938/2014).

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet och Folkpensionsanstalten.

Utkastet till proposition var på remiss 19.8.–11.9.2024. På grund av det brådskande tidsschemat var remisstiden för propositionen kortare än den rekommenderade tiden på sex veckor. Remisstiden blev kortare än vanligt eftersom centrala intressegrupper (Folkpensionsanstalten och Social- och hälsovårdsministeriet) deltog i beredningen. För studentorganisationerna ordnades ett separat tillfälle i början av remissperioden. Begäran om utlåtande publicerades i tjänsten Utlåtande.fi och begäran om utlåtande om utkastet till proposition sändes till finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, justitieministeriet, Ålands landskapsregering, Folkpensionsanstalten, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf, Finlands Yrkesstuderandes Förbund - SAKKI rf, Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands studerandekårers förbund – SAMOK rf, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU rf och Finlands studentkårens förbund (FSF) rf. Finlands Folkhögskolförening rf samt Finanssiala ry.

De handlingar som gäller beredningen av propositionen finns på undervisnings- och kulturministeriets webbplats: <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM062:00/2024>

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Nuläge

Studiestöd

Utkomsten för heltidsstuderande består i huvudsak av studiestöd, allmänt bostadsbidrag samt den studerandes egna inkomster. Studiestöd enligt lagen om studiestöd består av studiepenning och statsborgen för studielån samt det bostadstillägg som beviljas i vissa situationer.

Storleken på stödet beror på den studerandes ålder, civilstånd, boendeform och utbildningsstadium. Studiepenningens grundbelopp kan för studerande som är myndiga och bor självständigt uppgå till högst 279,38 euro i månaden. Den som är vårdnadshavare till ett barn under 18 år och får studiepenning har rätt till studiepenningens försörjarförhöjning (141,63 €/mån.), varvid studiepenningen är 421,01 euro i månaden.

Statsborgen för studielån är 850 euro i månaden för dem som uppnått myndig ålder och studerar i hemlandet, och 1 000 euro i månaden för dem som studerar utomlands. Studiepenningens grundbelopp för självständigt boende studerande som är under 18 år är 113,57 euro i månaden, och kan höjas på grund av att föräldrarna har små inkomster. Då är det högst 279,38 euro i månaden, med beaktande av läromaterialstillägget. Läromaterialstillägg beviljas endast studerande i familjer med låga inkomster som studerar i annan än avgiftsfri utbildning. För personer under 18 år är beloppet av statsborgen 400 euro i månaden. Studiepenning beviljas dock inte en studerande för vars uppehälle det betalas barnbidrag enligt lagen om barnbidrag (796/1992) eller motsvarande förmån från utlandet. En studerande som och bor självständigt och omfattas av barnbidraget dock få statsborgen för studielån, om föräldrarnas sammanlagda skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster understiger 64 400 euro per år.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om studiestöd avses med stödmånad en månad under vilken studeranden får studiepenning eller bostadstillägg. Således förbrukar en månad med bostadstillägg stödmånader på samma sätt som en månad med studiepenning. En stödmånad anses enligt 7 b § förbrukad när studiepenningen eller bostadstillägget för stödmånaden har betalats ut. Stödmånaden återinförs, om stödtagaren frivilligt under kalenderåret efter stödåret, inom en tidsfrist som anges genom förordning av statsrådet, betalar tillbaka studiepenningen och bostadstillägget för en stödmånad. Antalet stödmånader under läsåret är enligt 7 c § nio månader per läsår för en högskoleexamen. För utbildning som handleder för examensutbildning, för yrkesinriktad grundexamen och för gymnasieutbildning beviljas studiestöd för tio månader per läsår. Studiestöd kan på ansökan beviljas för en kortare tid än vad som föreskrivs ovan. Studiestöd kan på ansökan beviljas även för en längre tid, om den studerande visar att han eller hon bedriver studier under läsåret en längre tid än så. Inom gymnasieutbildningen kan studiestöd beviljas för juni och juli endast om den studerande vid läroanstalten avlägger sådana studier som ingår i gymnasiets lärokurs. En kalendermånad berättigar till studiestöd i Finland, om den omfattar minst 18 dagar som ingår i den tid som berättigar till studiestöd. För studier utomlands beviljas studiestöd för hela studiemånader från och med den dag då studierna inleddes. Antalet stödmånader under läsåret gäller både studiepennings- och bostadstilläggs månader.

Studieframgången inom den tidsfrist som avses i 5 b § 4 mom. i lagen om studiestöd anses tillräcklig, om den studerande från ingången av det läsår då tidsfristen har löpt ut har avlagt minst 20 studiepoäng och i genomsnitt minst 5 studiepoäng per stödmånad. Som stödmånad räknas en månad under vilken studeranden får studiepenning eller bostadstillägg. Studierna ska således framskrida även om den studerande endast lyfter studiepenning eller bostadstillägg.

Bestämmelser om de inkomstgränser för studerande som inverkar på studiestödet finns i 17 och 17 a § samt 18 § i lagen om studiestöd (65/1994). Vid behovsprövningen som baserar sig på den studerandes egna inkomster använder man sig av årsinkomstgränser som är anpassade till antalet stödmånader och som beräknas utifrån inkomstgränsen för stödmånader och för månader utan studiestöd. En studerande kan tjäna in ett så kallat fribelopp när som helst under kalenderåret. Den studerandes inkomster undersöks inte vid ansökan om eller utbetalning av stöd, utan inkomstkontrollen görs i efterhand sedan beskattningen har slutförts. Inkomstgränsen för en stödmånad är 1 040 euro och för en månad utan studiestöd 3 120 euro.

Bostadstillägg

Systemet med bostadstillägg för studerande har varit i bruk sedan 1977, då systemet till en början omfattade studerande som bor ensamma på hyra och senare också par utan barn och andra studerande som bor tillsammans. Det bostadstilläggssystem som utgör en del av studiestödet har haft karaktären av individuellt stöd och ingått i studiestödet och dess syfte. Innan de studerande överfördes till det allmänna bostadsbidraget var studiestödets bostadstillägg 80 procent av den studerandes boendekostnader på högst 252 euro i månaden, dvs. ett bostadstillägg på högst 201,60 euro i månaden. År 2016 uppgick studiestödets bostadstillägg till i snitt 195 euro i månaden (1 236 €/år). Bostadstillägg betalades inte om boendeutgifterna understeg 33,63 euro i månaden.

Bostadstilläggets belopp påverkas inte av de faktiska boendeutgifterna när den studerande bor i landskapet Åland eller utomlands, utan betalas då schablonmässigt till ett belopp av 210 euro i månaden. Den som studerar vid en avgiftsbelagd linje på en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter eller vid Sameområdets utbildningscentral och bor på läroanstaltens elevhem i Finland får också ett schablonmässigt bostadstillägg (88,87 €/mån.).

Allmänt bostadsbidrag

Staten stöder boendeutgifterna för hushåll med låga inkomster genom tre olika bostadsbidragssystem. Det allmänna bostadsbidraget är avsett att sänka boendeutgifterna för hushåll med låga inkomster. Bostadsbidraget för pensionstagare är avsett att sänka boendeutgifterna för pensionstagare med låga inkomster. Utöver via de egentliga bostadsbidragssystemen ersätts boendeutgifter också genom det bostadsunderstöd som betalas i samband med militärunderstöd. Dessutom blir det ofta nödvändigt att betala utkomststöd för boendeutgifterna, om bostadsbidraget och övriga inkomster inte räcker till för att täcka boendeutgifterna.

Allmänt bostadsbidrag har beviljats sedan 1940-talet, till en början inom ramen för aravsystemet i form av familjebostadsbidrag till familjer med många barn, och från 1962 till barnfamiljer i hyresbostäder i enlighet med lagen angående bostadsbidrag för familjer med barn (586/1961). När lagen om bostadsbidrag (408/1975) trädde i kraft i juli 1975 utsträcktes bostadsbidraget till att utöver barnfamiljer även omfatta unga barnlösa äkta par, studerande och nya ägarbostäder. Bostadsbidraget, som riktades till familjer och var nära sammankopplat med bostaden och dess utrustningsnivå, och ansågs emellertid inte lämpat för studerande, som frekvent bytte bostad. År 1977 infördes ett system med bostadstillägg för studerande som en del av studiestödet.

Den 1 augusti 2017 överfördes andra studerande än de som är vårdnadshavare för ett barn till det allmänna bostadsbidraget. Beloppet av det allmänna bostadsbidraget påverkas av hushållets inkomster, storlek, beloppet av de godtagbara maximala boendeutgifterna samt den kommun där bostaden är belägen. Behovsprövningen av allmänt bostadsbidraget är sammankopplad med

behovsprövningen av studiestödet på så sätt att minderåriga studerande beviljas bostadsbidrag om de får studiestöd.

Enligt FPA:s statistik var bostadsbidraget för studerandehushåll som består av en ensamboende i maj 2024 i snitt ca 344 euro i månaden, för par utan barn ca 392 euro i månaden, för hushåll med två vårdnadshavare ca 502 euro i månaden och för hushåll som består av en ensamförsörjare 523 euro i månaden.

2.2 Bedömning av nuläget

Jämförelse av bostadstillägg och allmänt bostadsbidrag

För att få bostadstillägg till studiestödet krävs att den studerande har behov av ekonomiskt stöd och att studierna framskrider på samma sätt som för att få studiepenning. Bostadstillägget påverkas endast av den studerandes egna inkomster och betalas för den studietid som berättigar till studiestöd. På högskolenivå är den i regel nio månader per läsår. På andra stadiet den är i regel 10 månader per läsår. Studiestöd kan på ansökan beviljas för en kortare tid än vanligt. Studiestöd kan på ansökan beviljas även för en längre tid än vanligt, om den studerande visar att han eller hon bedriver studier under läsåret en längre tid än det.

Det allmänna bostadsbidraget är en förmån för hushåll med låga inkomster, och inkomsterna för de medlemmar som ingår i hushållet påverkar bostadsbidragets belopp. Stödtiden för allmänt bostadsbidrag är året om, och det krävs det inte att studierna framskrider för att man ska få det. Erhållandet av allmänt bostadsbidrag påverkas av flera andra faktorer som påverkar hushållets belägenhet, såsom hushållets storlek, tidpunkten då inkomsterna tjänas in samt vatten- och uppvärmningskostnaderna.

De två viktigaste skillnaderna mellan systemen är att studiestödets bostadstillägg tillåter större egna inkomster än det allmänna bostadsbidraget och att det allmänna bostadsbidraget bestäms enligt kommungrupper. De inkomster som ska beaktas i det allmänna bostadsbidraget avviker också från de inkomster som ska beaktas i studiestödets bostadstillägg. I fråga om studiestödet används inkomstskattelagens begreppet om skattepliktig årsinkomst. När bostadsbidraget beräknas ska som månadsinkomst beaktas de fortlöpande eller årligen återkommande bruttointkomsterna för hushållets medlemmar, med undantag för prioriterade inkomster. Som inkomster beaktas inte arv, gåva, tillfälliga försäljningsvinster och därmed jämförbara tillfälliga inkomster och inte heller barnens inkomster, med undantag för sökandens och makens inkomster.

För allmänt bostadsbidrag är gränsen för de inkomster som berättigar till fullt stöd 780 euro i månaden för ensamboende. De inkomstgränser som inte får överskridas för att bidrag ska kunna beviljas varierar kommungruppsvis. För ensamboende är inkomstgränsen 1 844 euro/mån. i kommungrupp I, 1 612 euro/mån. i kommungrupp II och 1 506 euro/mån. i kommungrupp III.

I studiestödets bostadstillägg ingår inkomstprövning baserad på den studerandes årsinkomster. Årsinkomstgränsen beräknas på basis av inkomstgränserna för stödfria (3 120 €/mån.) och för stödberättigade månader (1 040 €/mån.). En vanlig årlig inkomstgräns för en studerande som lyfter stöd under nio månader per läsår är 18 720 euro (9 mån. x 1 040 euro/mån. + 3 mån. x 3 120 euro/mån.). Således kan han eller hon ha inkomster på i genomsnitt 1 560 euro i månaden och samtidigt få studiestöd till fullt belopp. På motsvarande inkomstnivå får ensamboende inget bostadsbidrag alls i kommungrupp III. En studiestödmottagare som studerar på heltid kan alltså ha dubbelt så mycket inkomster som en person med låga inkomster som omfattas av bostadsbidrag innan det inverkar på studiestödets belopp. I kommungrupp I får ensamboende

inget bostadsbidrag alls, om inkomsterna i snitt är 1 844 euro i månaden. På motsvarande inkomstnivå är det dock möjligt att få studiestöd för sju månader ($7 \text{ mån} \times 1\,040 \text{ euro/mån.} + 3\,120 \times 5 \text{ mån.} = 22\,880/12 = 1\,906 \text{ euro/mån.}$) Den som får studiestöd är således inte lika starkt beroende av att få stöd för boendet och kan förbättra sin utkomst med löneinkomster mer flexibelt än låginkomsttagare som omfattas av bostadsbidrag.

I det allmänna bostadsbidraget beaktas regionala skillnader i boendekostnaderna, så för ensamboende varierar det enligt kommungrupp. För ensamboende är inkomstgränsen 563 euro/mån i kommungrupp I, 447 euro/mån i kommungrupp II och 394 euro/mån i kommungrupp III. Enligt FPA:s statistik varierar boendeutgifterna kommungruppsvis för dem som får bostadsbidrag så att boendeutgifterna i kommungrupp I är cirka 30 procent högre än i kommungrupp II och 46 procent högre än i kommungrupp III. I kommungrupp II är boendeutgifterna 12 procent högre än i kommungrupp III.

Ändringar i stödet för boendet

Innan de studerande överfördes till det allmänna bostadsbidraget var den genomsnittliga hyran för ensamboende som fick allmänt bostadsbidrag större (484 euro/mån.) än den genomsnittliga hyran för dem som fick studiestödets bostadstillägg (376 euro/mån.), dvs. de som fick studiestödets bostadstillägg bodde i snitt i billigare bostäder än de som fick allmänt bostadsbidrag. Bostadstillägget täckte i genomsnitt 52 procent av boendeutgifterna. (RP 231/2016).

I april 2024 var de genomsnittliga boendeutgifterna för studenthushåll som består av en person och omfattas av allmänt bostadsbidrag 568,61 euro i månaden, medan motsvarande utgifter för andra ensamboende var 573,71 euro i månaden. Således bor mottagare av studiestöd för närvarande i bostäder till en kostnad som är närapå densamma som för andra som får allmänt bostadsbidrag. Därmed har studerandehushållens genomsnittliga hyra stigit med något över 50 procent från 2016 års nivå ($(568,61 - 376) / 376 = 192/376 = 51\%$).

Övergången till bostadsbidraget förbättrade täckningsgraden för de studerandes stöd för boende. I april 2024 täckte det allmänna bostadsbidraget i snitt ca 60 procent av de genomsnittliga boendeutgifterna för studenthushåll som består av en person. Bostadsbidragets täckningsgrad är således bättre än bostadstilläggets täckningsgrad.

Den reform av bostadsbidraget och den temporära frysning av indexjusteringarna av sociala förmåner som gäller existensminimum som företagits i enlighet med regeringsprogrammet har förändrat de studerandes utkomstmöjligheter. För att främja heltidsstudier för studerande som är vårdnadshavare för ett barn samt trygga deras köpkraft företogs den 1 januari 2024 en förhöjning av beloppet på försörjningsförhöjningen. Dessutom höjdes beloppet av statsborgen för studielån den 1 augusti 2024 för att trygga studiestödets köpkraft. Syftet med höjningen av statsborgen var att studiestödet tillsammans med bostadsbidraget skulle räcka till för att trygga minimikonsumtionen bland studerande.

Som en del av anpassningsåtgärderna inom statsfinanserna enligt regeringsprogrammet har indexjusteringarna av det allmänna bostadsbidraget frysts så att beloppen åren 2024–2027 inte justeras på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (lag 1296/2023). Enligt regeringsprogrammet ska regeringen också genomföra en totalreform av det allmänna bostadsbidraget med syftet att stöden ska riktas till de grupper som bäst behöver dem. Den 1 april 2024 slopades det förvärvsinkomstsvdrag på 300 euro som är förenat med det allmänna bostadsbidraget och basjämvärdskandelen höjdes från 42 till 50 procent. Därtill sänktes bostadsbidraget från 80 till 70 procent av skillnaden mellan godkända boendeutgifter och

bassjälvriskandelen. Bostadsbidragets kommungrupp 1 och 2 har sammanjämkats, och från och med den 1 januari 2025 kommer bostadsbidrag inte längre att beviljas för ägarbostäder. (Lag 1241/2023). När man dessutom beaktar indexfrysningen av studiepenningen, är den sammanlagda effekten för en ensamboende studerande som är myndig till exempel följande:

Studiepenning: -31,70 €/mån. (en nedskärning på ca 11 procent)

Indexfrysningen av bostadsbidraget: - 34 €/mån. (en nedskärning på ca 11 procent, till exempel i ett bostadsbidrag på 310 euro)

Ändringar i bostadsbidragsvillkoren i snitt -62 euro/mån. (RP 80/2023 rd)

Sammanlagt ca -128 €/mån.

Efter de ändringar i bostadsbidraget som trätt i kraft den 1 april 2024 är enligt FPA:s uppgifter bostadsbidragets täckningsgrad lägre för dem som får studiestöd än den var vid utgången av 2023. I år får uppskattningsvis 395 000 hushåll allmänt bostadsbidrag. Bostadsbidraget för hushållen är i snitt 356 euro i månaden och hushållens boendeutgifter i snitt 670 euro i månaden. Därmed täcker det allmänna bostadsbidraget i snitt 53 procent av boendeutgifterna. För studerandehushåll som får studiestöd är bostadsbidraget 360 euro i månaden och boendeutgifterna i snitt 620 euro i månaden. Således täcker bostadstillägget i snitt 58 procent av boendeutgifterna.

Utöver de ovan beskrivna ändringarna har regeringen lämnat riksdagen en proposition (RP 126/2024 rd) med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag där det föreslås att den s.k. förmögenhetsprövningen återinförs i villkoren för beviljande av bostadsbidrag. Under en tidsperiod av 1–7 månader, dvs. en vårtermin, kommer ändringen att minska bostadsbidraget för uppskattningsvis 1 900 studerandehushåll med i snitt 114 euro per månad.

Konsekvenser av överföringen till allmänt bostadsbidrag

Statens ekonomiska forskningscentral (VATT) har gjort en utredning om konsekvenserna av överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget. I undersökningen utreddes hur de studerandes boendenivå och kostnader förändrades i och med överföringen. Dessutom granskades förändringar i fråga om antalet avlagda studiepoäng, eftersom studieframgången inte varit ett villkor för allmänt bostadsbidrag¹.

Enligt VATT:s utredning ökade överföringen av studerande till bostadsbidraget antalet studerande som bor för sig själva. Från 2016 till 2022 ökade andelen ensamboende med omkring 10 procentenheter mer bland studerande än i referensgruppen. År 2022 bodde cirka 60 procent av de studerande för sig själva. Största delen av ökningen berodde på att ensamboendes benägenhet att fortsätta bo för sig själva ökade, och på att unga oftare än förut flyttade hemifrån för att bo ensamma. Även övergången från att bo med sin äkta hälft eller sambo eller i kompisbostad till ensamboende ökade något. I och med att ensamboende bland studerande blev vanligare ökade bostadsytan något (antalet rum per invånare). Också boendet i fritt finansierade hyresbostäder fortsatte att öka. Efter reformen fortsatte antalet studerande som bor i studentbostadsstiftelsernas bostäder att minska. Ur ett regionalt perspektiv ökade det sammanlagda genomsnittliga beloppet för studiepenningen och bostadsbidraget för studerande i synnerhet i Helsingfors men inte annanstans, eftersom nedskärningen av studiepenningen

¹ Vuoden 2017 asumistukiudistuksen vaikutukset opiskelijoiden asumiseen ja opintoihin. Kylliäinen, Olavi; Lyytikäinen, Teemu; Toikka, Max; Tuomala, Juha. VATT Tutkimukset 194.

vägde upp det högre bostadsbidraget. Många par, där den ena är studerande och den andra inte, upphörde helt att få bostadsbidraget efter reformen.

Undersökningen visar att sommarstudierna minskat efter reformen, men deras betydelse med tanke på studieframgången var väldigt liten redan från början. Före reformen betalades bostadstillägg enbart för studiestödsmanaderna, så den studerande måste avlägga sommarstudier och lyfta studiestöd för dem för att beviljas bostadstillägg över sommaren. Efter reformen behövde de studerande inte längre avlägga sommarstudier för att få bostadsbidrag. Även det antal studiepoäng som skulle avläggas under ett helt år minskade efter reformen. Det är möjligt att det slopade kravet på studieprestationer för att få bostadsbidrag har inverkat på den nedgående trenden.

Boendeform och boendekostnader

Enligt VATT:s utredning bodde cirka 70 procent av de studerande 2022 i en fritt finansierad hyresbostad, 20 procent i en ARA-bostad och 10 procent i en ägar- eller bostadsrättsbostad. Enligt utredningen var andelen ensamboende cirka 65 procent 2022, andelen som bodde med sin make eller sambo 25 procent och andelen som bodde i kompisbostad cirka 10 procent. Enligt utredningen har bostadsbeståndet under de senaste åren utvecklats så att i synnerhet antalet enrummare och tvårummare är större än någonsin. Ökningen av antalet höghusbostäder, i synnerhet sådana som används för uthyrning, kan delvis bero på överföringen av de studerande till att omfattas av allmänt bostadsbidrag och till ändringarna i det allmänna bostadsbidraget 2015.

Studentbostadsstiftelserna har sammanlagt plats för knappt 70 000 studerande i sina bostäder. Av dem som eventuellt skulle få bostadstillägg till studiestödet (ca 224 000) är det således möjligt för cirka var tredje studerande att få plats i någon av stiftelsernas bostäder. Av Studentbostadsstiftelsernas bostadsbestånd är cirka en fjärdedel små studentbostäder (s.k. cellbostäder) och hyrorna för dessa varierar från under 200 euro till något över 300 euro i månaden. En ensamboende hyresgäst i en studentstiftelses bostad har i allmänhet tillgång till en bostad som är mindre än 20 kvadratmeter. Enligt SOA rf:s statistik är studentbostadsstiftelsernas genomsnittliga hyror ca 11–16 euro per kvadratmeter.

Enligt Statistikcentralen varierade hyrorna per kvadratmeter för ARA- och fritt finansierade bostäder i de största städerna (Helsingfors, Vanda, Esbo, Tammerfors, Åbo, Kuopio, Jyväskylä, Lahtis, Uleåborg och Lahtis) under andra kvartalet innevarande år fränsett antalet rum från i snitt 18,75 euro per kvadratmeter i huvudstadsregionen till 13,91 euro per kvadratmeter i Uleåborg. Medianen för hela landet var 15,47 euro. Skillnaden mellan hyran per kvadratmeter för ARA- och fritt finansierade bostäder är rätt stor, så att till exempel hyran per kvadratmeter för ARA-bostäder under andra kvartalet i år var i snitt 14,58 euro i huvudstadsregionen, medan hyran per kvadratmeter för fritt finansierade bostäder var i snitt 20,99 euro och i Uleåborg för ARA-bostäder i snitt 11,98 euro, medan den för fritt finansierade var i snitt 14,66 euro.²

Stödet för studier i Norden

I de nordiska länderna sporrar de studerande till heltidsstudier genom studiestöd som betalas till den studerande själv och som består av såväl studiepenning som stöd i låneform. Studiestödet

² Kvadratmeterhyrorna har erhållits ur Statistikcentralens databas över bostadshyror

på för högre utbildning är till övervägande del lånebaserat i Finland, Sverige, Norge och på Island, och till övervägande del studiepenningbaserat i Danmark.

I Finland kan studiestödets och allmänt bostadsbidragets maximibelopp för närvarande, beroende på kommungrupp, uppgå till högst ca 1 523, 1 442 eller 1 405 euro i månaden (279,38 +850 +394/313/276 euro/mån.). Bostadsbidragets andel kan således vara 20–26 procent av studiestödets och bostadsbidragets sammanlagda maximibelopp. Det maximala studiestödet och bostadsbidraget i de övriga nordiska länderna är i regel ca 1 200–1 500 euro i månaden. Separat bostadsbidrag kan under vissa förutsättningar betalas till studerande som får studiestöd också i Sverige och Danmark. Det allmänna bostadsbidragets andel av den studerandes utkomstskydd är dock större i Finland än i de övriga nordiska länderna, vilket beror på att syftet med stödsystemet varierar mellan länderna.

Tabell 1. Studiestöd och stöd för boende i Finland och vissa andra länder

- stöd till en studerande som bor ensam och är myndig, högst e/mån.

	studiepenning	studie-lån	totalt	stöd för boendet	totalt	låneandel, %	andel av stödet för boendet, %	studie-penningens andel, %
Finland 2024	279,38	850	1 129	394	1 523	56	26	18
				313	1 442	59	22	19
				276	1 405	60	20	20
Danmark	914	467,58	1 381,58	84,45 e/mån. *	1 466	32	6	62
Norge	476	714	1 190	-	1 190	60	0	40
Sverige	372	856	1 228	114 **	1 342	64	8	28

* Använt för att underlätta en jämförelse med hyresgränsen för allmänt bostadsbidrag i kommungrupp I (563 euro/mån.)

** I Sverige kan bostadsbidraget till unga uppgå till högst 1 300 kronor i månaden.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att på grund av behovet att anpassa statsfinanserna minska statens utgifter för studerandenas boendeutgifter och att överföra andra studerande än dem som är vårdnadshavare för ett barn till studiestödets bostadstillägg.

Målet har varit att förnya det bostadstillägg som tidigare varit i bruk så att det gynnar gemensamt boende och är ekonomiskt attraktivt. Systemet ska även i fortsättningen i första hand möjliggöra studier på heltid.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att studerande som omfattas av studiestödsystemet och som är andra studerande än sådana som är vårdnadshavare till ett barn ska överföras från allmänt bostadsbidrag till studiestödets bostadstillägg, som tas i bruk den 1 augusti 2025.

Enligt propositionen ska studerande som bor i en hyres- eller bostadsrättsbostad ha rätt till studiestödets bostadstillägg. Bostadstilläggets belopp är högst 80 procent av de månatliga och enligt kommungrupp fastställda maximala boendeutgifterna. De som får studiestödets bostadstillägg har enligt förslaget således en självrisk på minst 20 procent av boendeutgifterna.

Man har stannat för kommungruppsspecifika maximala boendeutgiftsgränser, eftersom det finns regionala skillnader i boendekostnaderna. Enligt förslaget är ersättningsnivån för bostadstillägget densamma kommungruppsvis. För dem som får studiestöd sjunker den genomsnittliga nivån på stödet för boendet därmed i ungefär samma mån kommungruppsvis.

Om en studerande bor i en bostad som han eller hon hyr av sin förälder eller som föräldern äger, föreslås att bostadstillägget uppgår till högst 83 euro i månaden. Övriga bostadstilläggsbelopp ändras inte.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för statsfinanserna

För studiestödets bostadstillägg föreslås det under moment 29.70.55 reserveras 179,2 milj. euro i studiepenning och bostadstillägg för 2025. Av beloppet anslås uppskattningsvis 159 miljoner euro s för kostnaderna för överförandet av de studerande till bostadstillägget och återstoden för övriga utgifter för bostadstillägget.

Enligt Folkpensionsanstalten uppgår utgifterna för det allmänna bostadsbidraget i år till uppskattningsvis 1 760 miljoner euro, varav utgifterna för hushåll som får studiestöd är 440 miljoner euro. Besparingarna i bostadsbidraget uppgår enligt social- och hälsovårdsministeriet till uppskattningsvis 401 miljoner euro. Utgifterna för överförandet av de studerande till bostadstillägget uppgår fram till 2028 till 344 miljoner euro och nettoinbesparingen är därmed 57 miljoner euro (401–344).

Tabell 2. Konsekvenser för utgifterna för studiestöd och utkomststöd

	2025	2026	2027	2028
Utgifter för bostadstillägget mom. 29.70.55 - Den nya modellen	159	353	346	338
Utgifter för utkomststöd Mom 33.10.57	2,7	6	6	6
Nettoeffekt	161,7	359	352	344

De bedömningar av de fiskala konsekvenserna som presenteras i denna proposition baserar sig på kalkyler som gjorts av Folkpensionsanstalten och där utgångspunkten har varit den effekt de ändringar som föreslås antas få, jämfört med nuläget (Tabell 3). I beräkningarna har man antagit att andelen personer som bor i en delad bostad ökar, eftersom den föreslagna modellen medför att fler makar delar bostad och får bostadstillägg (+ 2 000). När det gäller bostadsbidraget har man antagit att även den som är make till en studerande som får studiepenning eller som utgör andra medlemmar i ett hushåll där det ingår studerande som får studiepenning blir utan bostadsbidrag när den eller de i hushållet som får studiepenning överförs till bostadstillägget. I fråga om de boendeutgifterna har strävan varit att beakta samtliga kända lagändringar som gäller det, inklusive RP 74/2023, och den målgrupp som överförs har fått genom att avgränsa sökningen i FPA:s databas till ”barnlösa mottagare av studiepenning”. FPA har beräknat antalet mottagare av bostadstillägg genom en jämförelse av nuläget och 2016, som är det senaste hela året under vilket studerande fick bostadstillägg. Då fick cirka 76 procent av de självständigt boende studerande utöver studiepenning också bostadstillägg. Också har man beaktat att en del av de studerande återbetalar bostadstillägg de lyft. Beräkningarna bygger också på antagandet att cirka 4 000 studerande som i annat fall skulle bo ensamma övergår till att dela bostad med andra. Även om antalet är dubbelt så stort som för närvarande, har det ingen större inverkan med tanke på utgifterna. Enligt studerandebarmetern för 2022³ ansåg fem procent av respondenterna den ideala typen av bostad vara att dela bostad med andra. Uppskattningsvis handlar det således om knappt fem procent av dem som skulle få bostadstillägg.

³ Resultaten i rapporten över Studentbarometern (på finska) kan laddas ner på webbplatsen: <https://www.otus.fi/hanke/opiskelijabarometri/>

Tabell 3. Beräkningsgrunderna

Gränser för de maximala boendeutgifterna för bostadstillägg, €/mån. 1.8.2024	antalet stödmottagare	i snitt €/mån.	Gränser för de maximala boendeutgifterna för allmänt bostadsbidrag för ensamboende, €/mån. 1 april 2024	antalet stödmottagare	i snitt €/mån.
Kommungrupp I: 370	54 000	291	Kommungrupp I: 563	53 000	308
Kommungrupp II: 310	105 100	247	Kommungrupp II: 447	107 000	263
Kommungrupp III: 270	49 400	214	Kommungrupp III: 394	40 500	234
Totalt	208 500			200 500	

Den föreslagna överföringen av studerande till bostadstillägget ökar utgifterna för studiestödets bostadstillägg under moment Studiepenning och bostadstillägg 29.70.55 med ca 159 miljoner euro år 2025, med ca 353 miljoner euro år 2026, med ca 346 miljoner euro år 2027 och med ca 338 miljoner euro år 2028. Nettokostnaden för reformen, inklusive statens utgifter för utkomststöd, uppgår till uppskattningsvis 344 miljoner euro fram till år 2028. Därtill medför ändringen i FPA:s verkställighetskostnader på årsnivå en besparing på ca 6.2 miljoner euro.

Bostadstillägget för dem som bor i en bostad som hyrts av eller ägs av en förälder var fram till den 31 augusti 2017 högst 58,87 euro/mån. Beloppet kan enligt förslaget vara högst 83 euro i månaden. Summan motsvarar det boendevederlag (3 euro/kvadratmeter) som vanligtvis tas ut för en etta på ca 25 kvadratmeter. Enligt förslaget riktas detta bostadstillägg till cirka 5 200 studerande och utgör ett mindre belopp än det stöd som möjliggörs genom allmänt bostadsbidrag eller normalt bostadstillägg. I fråga om allmänt bostadsbidrag har det inte spelat någon roll om bostaden har hyrts ut av en förälder till den studerande. Utgiftsökningen ifråga om bostäder som studerande hyr av en förälder föreslås uppgå till 0,8 miljoner euro (24 euro x 6 mån. x 5 200). Utan begränsningen skulle utgifterna annars uppgå till 8,2 miljoner euro (260 euro x 6 mån. x 5 200 = 8,2).

Enligt FPA:s uppskattning skulle ca 19 000 studiestödmottagare vara i behov av utkomststöd på grund av den föreslagna övergången till bostadstillägg, vilket innebär utgifter på 6 miljoner euro på årsnivå. Hälften av utgifterna för utkomststödet täcks av staten. I kommungrupp I skulle utkomststöd under en tremånadersperiod i snitt betalas till 4 000 studerande till ett belopp av i snitt 100 euro, i kommungrupp II till 13 000 studerande till ett belopp av i snitt 114 euro och i kommungrupp III till 2 000 studerande till ett belopp av i snitt 93 euro.

4.2.2 Konsekvenser för den studerandes utkomst och ställning

Genomförandet av den föreslagna reformen innebär att största delen av de studerande som omfattas av allmänt bostadsbidrag övergår till att omfattas av studiestödets bostadstillägg.

Sammanlagt övergår ca 208 500 studerande som får studiestöd till att omfattas av bostadstillägg. Av dessa är 156 000 ensamboende och 52 500 andra studerande. Antalet studerande som enligt förslaget skulle få bostadstillägg uppgår till uppskattningsvis 27 600 fler än det antal studerande som för närvarande får allmänt bostadsbidrag.

På grund av skillnaderna mellan systemen förändras nivån på stödet för boendet för studerande, eftersom bostadstillägget är individuellt och inte gäller hela hushållet. Dessutom blir det förändringar på grund av skillnaderna ifråga om de godtagbara maximala boendeutgifterna och i fråga om hur stödet bestäms, i synnerhet med avseende på modellen för vilka slags inkomster som beaktas.

Det bostadstillägg som föreslås är ett individuellt, mer schablonmässigt stöd, som möjliggör att den studerande har större inkomster utan de påverkar stödbeloppet. Nivån är dock lägre än i fråga om allmänt bostadsbidrag. Även om bostadsbidraget kan betalas för högst 12 månader per år, betalas det i snitt för 8,6 månader för ensamboende och 7,3 månader för andra. Bostadstillägg lyfts vanligtvis i snitt 6,6 månader per år. (Tabell 4)

I regel är det bostadstillägg de studerande enligt förslaget skulle få mindre än det nuvarande allmänna bostadsbidraget. Det föreslagna bostadstillägget kan uppgå till högst 3 552 euro (12 mån. x 370 x 0,8), medan bostadsbidragets nuvarande maximibelopp är 4 729 euro (12 mån. x 563 x 0,7). Skillnaden är således högst 1 177 euro per år. En studiestödmottagare som bor ensam på hyra har vanligen fått bostadsbidrag i 8,6 månader och studiestöd i 6,6 månader per år. På årsnivå är den schablonmässigt uppskattade skillnaden för en studerande som bor ensam på hyra högst ca 1 435 euro (8,6 mån. x 563 x 0,7–6,6 mån. x 370 x 0,8).

Tabell 4. De viktigaste skillnaderna mellan bostadstillägget och bostadsbidraget

	Studiestödets bostadstillägg	Allmänt bostadsbidrag
Stödmottagare	individer	hushåll
Stödtid	studietid som berättigar till studiestöd (vanligtvis 9 mån./år)	året om
Stödtid per år vanligtvis	6,6 månader	8,6 månader
Genomsnittlig hyra ⁴	535 e/mån	535 e/mån
Den maximala hyra som beaktas e/mån.	Kommungrupp I: 370 Kommungrupp II: 310 Kommungrupp III: 270	Kommungrupp I: 563 Kommungrupp II: 447 Kommungrupp III: 394
Genomsnittligt stöd (modell med 3 boendeutgiftsgränser)	255 e/mån. och 1 680 euro per år	281 euro/mån. och 2 415 euro per år
Stödets belopp högst e/mån.	Kommungrupp I: 296 Kommungrupp II: 248 Kommungrupp III: 216	Kommungrupp I: 394,10 Kommungrupp II: 312,90 Kommungrupp III: 275,80
Inkomsterna börjar minska stödet	1560 e/mån. ⁵	780 e/mån
Inkomster som utgör ett hinder för stöd	2 978 e/mån.	Kommungrupp I: 1 844 e/mån. Kommungrupp II: 1 612 e/mån. Kommungrupp III: 1 540 e/mån.
Antalet stödmottagare	224 500 personer (varav 208 500 sådana som överförs)	196 900 personer

Källa: FPA

⁴ Tabellen gäller genomgående en studerande som bor ensam

⁵ Bostadstillägg för 9 stödmånader

Om boendeutgifterna för de studerande som övergår till bostadstillägget kvarstår på nuvarande nivå, minskar stödet för boendet för ca 156 000 studerande (tabellerna 5–7). Slopandet eller minskningen av stödet för boendet är minst 300 euro per år för 140 000 studerande, dvs. för 70 procent av dem som får bostadstillägg. Enligt förslaget minskar stödet för boendet med över 700 euro per år för 100 000 studerande, vilket är 50 procent av dem som får bostadstillägg. Stödet förblir oförändrat eller ökar för ca 45 000 studerande, vilket är knapp fjärdedel av dem som får bostadstillägg.

Förändringarna i antalet stödmottagare och penningbelopp som anges i tabellerna 5–7 visar de förändringar som sker, om de studerandes bostadssituation och inkomster är oförändrade. De reella effekterna kan endast analyseras i efterhand.

Största delen av dem som skulle gå miste om stöd är kvinnliga studerande. Samtidigt skulle stödet höjas för fler kvinnor än män. Om makens inkomster inte längre ska beaktas, höjs bostadstillägget något mer för kvinnliga studerande än för manliga, eftersom män troligen i snitt har högre inkomster än kvinnor. (Tabell 5)

Tabell 5: Förändringar i stödbeloppen för kvinnor och män kommungruppvis

	Stödmottagare som får mindre stöd	Kvinnor	Män	Stödmottagare som får mer stöd	Kvinnor	Män
Kommungrupp I	38 000	22 500	15 500	14 000	8 000	6 000
Kommungrupp II	87 000	51 000	36 000	23 000	13 000	10 000
Kommungrupp III	31 000	15 500	15 500	8 000	4 300	3 700
Sammanlagt	156 000	89 000	67 000	45 000	25 300	19 700

Källa: FPA

Ser man till utbildningsstadium finns det bland dem som studerar på högskolenivå fler som vinner på den föreslagna reformen än sådana som förlorar på den, eftersom det troligen finns fler par bland dessa studerande. Högskolestuderande har dock i regel högre inkomster än de som studerar vid läroanstalter på andra stadiet, och därför kan bostadstillägget i synnerhet för dem som är ensamboende bli mindre för dem än för studerande vid läroanstalter på andra stadiet. (Tabell 6)

Tabell 6: Ändringar enligt utbildningsstadium kommungruppvis

	Stödmottagare som får mindre stöd	Högskolestadiuvä gande	Andra stadiet	Stödmottagare som får mer stöd	Högskolestadium	Andra stadiet
Kommungrupp I	38 000	30 500	7 500	14 000	11 500	2 500
Kommungrupp II	87 000	67 500	19 500	23 000	19 500	3 500
Kommungrupp III	31 000	18 500	12 500	8 000	5 000	3 000
Sammanlagt	156 000	116 500	39 500	45 000	36 000	9000

Källa: FPA

Den föreslagna övergången till bostadstillägg gynnar par som bor tillsammans och studerande som bor i en delad bostad, dvs. bor i s.k. kompisbostad. För gifta och sambopar ökar stödet med i snitt 105/88 euro i månaden beroende på om vardera maken får studiepenning eller inte. På årsnivå stiger stödet för dem som bor med sin make med i snitt något under 800 euro. (Tabell 7)

För närvarande bor cirka 3 900 personer som omfattas av bostadsbidrag i en delad bostad. I fortsättningen kommer uppskattningsvis minst 8 000 sådana studerande att omfattas av bostadstillägget. Inom denna grupp ökar stödet för boendet med i snitt 73 euro i månaden och med nästan 1 000 euro på årsnivå. Antalet personer som bor i en delad bostad kan dock bli högre än väntat, vilket kan bidra till minskade utgifter för bostadstillägget. (Tabell 7)

Genom den föreslagna ändringen sänks stödet för boendet mest för studerande som har höga boendeutgifter och för ensamboende studerande, eftersom bostadstillägget ska beakta boendeutgifter på lägre nivå än bostadsbidraget gör, och eftersom bostadstillägg endast betalas för studiemånaderna. I den föreslagna modellen med tre hyresgränser är bostadstillägget för ensamboende i snitt 29 euro mindre per månad än bostadsbidraget. (Tabell 7)

Tabell 7. Förändringarna i vissa studerandegrupper

Studerande som omfattas av bostadstillägg	Bostadstillägg €/mån 2025	Bostadsbidrag €/mån 2025	Förändring årsnivå (e)	påAntalet stödmottagare ändring
Ensamboende på hyra (totalt)	252	281	-763	+14 300
Kommungrupp I	291	323	-734	+3 300
Kommungrupp II	246	275	-729	+6 500
Kommungrupp III	213	241	-664	+900
Bor med maken, båda får bostadstillägg	247	159	+776	+4000
Bor med maken, den ena får bostadstillägg	254	149	+771	+8 000
Bor i en delad bostad	248	175	+979	+4 100
Män	251	265	-460	-600
Kvinnor	253	269	-766	+9 000

Källa: FPA Obs! Antalet stödmottagare kan inte räknas samman.

I och med reformen minskar det stöd i pengar som den studerande får av samhället på grund av att andelen stöd för boendet minskar. Låneandelen av maximibeloppet blir i fortsättningen minst 60 procent. Den föreslagna ändringen påverkar situationen lite olika för personer i olika regioner. (Tabell 6. Studiestöd och bostadstillägg 2024 och 2025)

Tabell 8: Studiestöd och bostadsbidrag 2024 och 2025

- stöd till en studerande som bor ensam och är myndig, högst e/mån.

	studiepenning	studielån	sammanlagt	stöd för boende 2024 bostadstillägg 2025	sammanlagt	låneandel	andel av stödet för boendet, %	studiepenningens andel, %
1.8.2024	279,38	850	1 129	394 313 276	1 523 1 442 1 405	56 59 60	26 22 20	18 19 20
1.8.2025	279,38	850	1 129	296 248 216	1 425 1 377 1 345	60 62 63	21 18 16	19 20 21

På grund av de föreslagna villkoren för bostadstillägg kommer största delen av dem som får studiestöd att behöva en förmånligare bostad. Om den studerande har behov av att hålla kvar boendeutgifterna på nuvarande nivå, innebär det minskade stödet för boendet t.ex. att löneinkomsterna för en ensamboende studerande i normalfall bör öka med ca 800 euro per år. Ökningen motsvarar ca tio dagars arbetsinsats. Det ekonomiska stödet för studerande som bor självständigt minskar med några procent, men samtidigt förbättras de studerandes möjligheter att utöka sin utkomst med löneinkomster.

Enligt förslaget ska studerande ansöka om bostadstillägg i samband med studiestödet i stället för med en separat ansökan, som nu är fallet. Reformen gör det enklare för studiestödmottagare att bedöma sådana faktorer som påverkar deras utkomst. I modellen påverkas bostadstilläggets belopp inte längre av inkomsterna som övriga personer som bor i samma bostad har, vilket innebär att behovsprövningen lindras och systemet gynnar att man bor tillsammans med andra. De studerande har även möjlighet att täcka sina levnads- och boendeutgifter med inkomster som är högre än det allmänna bostadsbidraget medger.

Den föreslagna reformen ökar antalet studerande som får stöd för sitt boende, men för många av dem kan stödbeloppet för boendet minska, om de inte har möjlighet att skaffa sig en förmånligare bostad.

För en del studerande blir möjligheterna att studera på heltid bättre i och med att statsborgen för studielån och bostadsbidraget höjdes den 1 augusti 2024. För andra kan samhällets ekonomiska stöd för studietiden dock försämrats, om de saknar löneinkomster och inte har möjlighet att ta studielån. Då kan de ha behov av utkomststöd.

Under studietiden kan en studerande övergå till omfattas av allmänt bostadsbidrag, om han eller hon inte är berättigad till studiestöd, exempelvis på grund av att den maximala stödtiden har löpt ut, studieframgången är otillräcklig eller han eller hon får sjukdagpenning. Studerande återgår till bostadstillägget när de på nytt kan beviljas studiestöd. Enligt FPA:s statistik beräknas antalet studerande som övergår från bostadstillägg till bostadsbidrag uppgå till cirka 12 800 per år, av vilka ca hälften kommer att omfattas av bostadsbidrag på grund av otillräckliga framsteg i studierna. Studiestöd beviljas årligen till ca 315 000 studerande, av vilka ca 215 000 är högskolestuderande och 100 000 andra studerande.

Studerande som är vårdnadshavare för ett barn

När ett barn föds i en studerandefamilj, kunde familjen få allmänt bostadsbidrag. Stödet för deras boende kan då öka eller minska beroende på hushållets boendeutgifter och inkomster. Vårdnadshavaren till ett barn under 18 år har rätt till studiepenningens försörjarförhöjning, varvid studiepenningens belopp är 421,01 euro/mån. I ett hushåll med två vårdnadshavare kan vardera få studiepenningens försörjarförhöjning. Allmänt bostadsbidrag kan medge större boendeutgifter, och där beaktas även antalet barn i inkomstgränserna.

I det allmänna bostadsbidraget beaktas hushållets storlek så att gränsen för de maximala boendeutgifterna för ett hushåll med tre personer är 1 019 euro/mån. i kommungrupp I, 828 euro/mån. i kommungrupp II och 734 euro/mån. i kommungrupp III. När ett hushåll består av en vuxen och ett barn, kan bostadsbidrag beviljas när inkomsterna i understiger 2 630 euro/mån. i kommungrupp I, 2 318 euro/mån. i kommungrupp II och 2 162 euro/mån. i kommungrupp III.

Studiestödet för ensamförsörjare är 1 271 euro/mån. Därutöver får han eller hon ha inkomster på 1 560 euro/mån under ett normallångt läsår utan att studiestödet sänks. Studielån och studiepenningens försörjarförhöjning beaktas inte som inkomst i bostadsbidraget, så om en ensamförsörjare till exempel har inkomster på cirka 2 000 euro kan han eller hon få nedsatt bostadsbidrag för boendeutgifter som är högre än dem som medges för bostadstillägg.

Om ett hushåll består av två vuxna och ett barn, kan bostadsbidrag beviljas när inkomsterna i understiger 3 146 euro/mån. i kommungrupp I, 2 764 euro/mån. i kommungrupp II och 2 576 euro/mån. i kommungrupp III. Ett hushåll som består av två vårdnadshavare kan i normalfall ha tillgång till cirka 2 500 euro i studiestöd (2 personer x 1 271 = 2 542 euro/mån.). Om båda två har andra inkomster till det belopp av 1 560 euro/månad som maximalt är möjligt, utöver studiestödet för nio månader av året, är de inkomster som ska beaktas vid beviljandet av bostadsbidrag ca 3 678 euro/mån. (279,38 x 2 personer + 1 560 x 2 personer). Därmed är de inte berättigade till bostadsbidrag till fullt belopp. Hushåll med de lägsta inkomsterna föreslås dock kunna få stöd för betydligt högre boendeutgifter.

I samband med familjetillökning övergår den studerande till att delvis eller på viss tid omfattas av de förmåner (t.ex. föräldrapenning, stöd för vård av barn) som betalas på basis av föräldraskap eller det faktum att den studerande har familj. Dagpenning och stöd för vård av barn kan betalas samtidigt med studiepenning. Dagpenningen är skattepliktig inkomst och beaktas som inkomst i studiestödet. Syftet med studiepenningens försörjarförhöjning är att förbättra försörjningen för studerande som är vårdnadshavare för ett barn. Därför sänker den inte andra förmåner som betalas till studerande som är vårdnadshavare, vilket bostadsbidrag eller militärunderstödet gör. Försörjarförhöjningen höjer inte heller de utgifter som vårdnaden av barnet medför för studeranden som är vårdnadshavare för ett barn, eftersom den inte inverkar på avgifterna för småbarnspedagogik eller på hemvårdsstöd eller på stöd för privat vård av barnet.

De åländska studerandes ställning

Studiesociala förmåner för personer bosatta på Åland tryggas med stöd av landskapslagen (Ålands författningssamling 2006:71) om studiestöd, och därför gäller de ändringar som föreslås i propositionen inte Åland. I regel omfattas åländska studerande av sitt eget studiestödssystem. En åländsk studerande har inte heller rätt till allmänt bostadsbidrag i Finland, om han eller hon har rätt till åländskt studiestöd. Om en studerande har rätt till åländskt studiestöd men inte vill ansöka om det, har den studerande, när han eller hon studerar i riket i princip rätt till studiestöd enligt finsk lag om studiestöd. En åländsk studerande kan således välja

antingen finländskt studiestöd eller åländskt, men inte finländskt allmänt bostadsbidrag. För åländska studerande som studerar och bor i Finland och som väljer finländskt studiestöd i stället för åländskt ska omkostnaderna för deras studiestöd täckas med det anslag som reserveras för studiestödets bostadstillägg. I fjol hade 106 ålänningar valt finländskt studiestöd. Den 1 augusti 2024 kan en åländsk studerande som är myndig få studiestöd till ett belopp av högst 1 340 euro, varav studiepenningens andel är 370 euro per månad, låneborgen 701 euro per månad och bostadstilläggets andel 269 euro per månad.

Studier i landskapet Åland

Andra än åländska studerande som bor och studerar på Åland har i regel rätt till studiestöd och bostadstillägg enligt lagen om studiestöd. Året 2023 studerade 116 studiestödmottagare på Åland, och 79 studerande fick bostadstillägg. Den som studerar på Åland beviljas dock inte bostadstillägg, om den studerande bor tillsammans med sitt eget eller sin makes barn. Sådana studerande får det allmänna bostadsbidrag som beviljas personer bosatta på Åland. För dem som bor och studerar på Åland beviljas enligt förslaget i fortsättningen högst 216 euro i månaden, i stället för nuvarande schablonmässiga bostadstillägg på högst 210 euro i månaden.

Reformen i relation till utbildningspolitikens mål

Den föreslagna reformen innebär att tyngdpunkten för samhällets stöd i pengar förskjuts från att stödja boendet i riktning mot att stödja studierna. Inom ramen för studiestödet är ett villkor för bostadstillägg utöver stödbehovet även studier på heltid och framsteg i studierna, medan allmänt bostadsbidrag däremot beviljas utan någon skyldighet att studera. Således kan det föreslagna systemet medföra en förbättring i fråga om att sporra de studerande till studier. Å andra sidan kan lägre bostadsbidrag medföra mer jobb vid sidan om studierna, vilket kan minska tiden som anslås för studier. Reformen medför således motstridiga konsekvenser med avseende på studiernas framskridande, och den sammanlagda effekten med tanke på t.ex. studiernas längd är oklar. Reformens konsekvenser för studierna bör följas upp.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Propositionen har betydande konsekvenser för verkställigheten av studiestödet vid FPA. De föreslagna ändringarna förutsätter vissa ändringar i Folkpensionsanstaltens informationssystem, anvisningar, blanketter, kundinformation och nättjänster. Dessutom medför ändringen behov av fortutbildning för personalen. Antalet situationer där det behövs råd och vägledning kommer att öka, särskilt när ändringen träder i kraft. Också arbetsmängden i samband med samordningen av stöd för boende kommer att öka.

De föreslagna ändringarna kan eventuellt öka antalet besvär över beslut om allmänt bostadsbidrag.

4.2.4 Konsekvenser på basis av undersökningen av överföringen av de studerande till allmänt bostadsbidrag

Enligt Statens ekonomiska forskningscentral kan man utifrån resultaten av centralens utredning bedöma att en överföring av de studerande från det allmänna bostadsbidraget tillbaka till ett individuellt bostadstillägg leder till att kompisboende och studerande som bor med sin make eller sambo blir vanligare. På motsvarande sätt minskar ensamboendet bland studerande. I ljuset av resultaten verkar det inte sannolikt att boendenivån i övrigt försämrats. Det är inte möjligt att exakt bedöma omfattningen av mer kompisboende, men om det i fråga om storleksklass skulle

ha motsatt effekt än den ökning av ensamboende som följt på reformen 2017, betyder det att ensamboendet fortfarande är den vanligaste boendeformen bland studerande.

I VATT:s undersökning finns det inga belägg för att de studerandes boendestandard skulle ha förbättrats betydligt på något annat sätt än genom att ensamboendet ökat. Inte heller finns det några belägg för att de studerande oftare än förut skulle ha börjat söka sig till dyra bostadsområden.

Enlig utredning är efterfrågan på bostäder bland studerande allt mer riktad in sig på att dela bostad med någon eller några andra leder till minskad efterfrågan på små bostäder som lämpar sig för ensamboende och till större efterfrågan på bostäder som lämpar sig för kompisboende. Dessa förändringar i efterfrågan kan påverka hyrorna för olika bostäder inom det fritt finansierade bostadsbeståndet. Effekten på hyrorna beror dock också på utvecklingen av utbudet av bostäder. De förändringar i bostadsbyggandet som skedde vid tidpunkten för reformen 2017 tyder på att bostadsproduktionen kan reagera rätt flexibelt på förändringar i som gäller stöd för boende.

Förändringar som gäller hur de studerande väljer att bo kan minska kostnaderna för bostadstillägget och leda till större besparingar inom den offentliga ekonomin än väntat, om fler studerande till följd av reformen övergår till en bostad som är förmånligare än gränsen för de maximala boendeutgifterna för bostadstillägget. Denna indirekta effekt blir troligen liten, eftersom hyresnormerna för bostadstillägget är rätt låga, vilket gör att det sällan är möjligt att bo väldigt mycket förmånligare, ens i en kompisbostad. Dessutom kommer största delen av de studerande sannolikt att fortsätta bo för sig själva, varvid hyran nästan alltid överskrider normen.

5 Alternativa handlingsvägar

Handlingsalternativen och deras konsekvenser

I samband med beredningen bedömdes modeller med kommungruppsspecifika maximala boendeutgiftsgränser eller endast en maximal boendeutgiftsgräns för hela landet, där högst 80 procent av boendeutgifterna ersätts. Dessutom granskades kommungruppsspecifika bostadstillägg till fasta belopp och en modell med ett och samma bostadstillägg för alla.

Fördelen med schablonmässiga bostadstilläggsbelopp är att det blir tydligt. Kommungruppsspecifika boendeutgiftsgränser och bostadstillägg beaktar de regionala skillnaderna i fråga om boendeutgifter. Ersättningsnivån är på samma nivå kommungruppsvis, om det i enlighet med förslaget införs tre olika hyresgränser enligt kommungrupp, och bostadstillägget är högst 80 procent av den kommungruppsspecifika maximala gränsen för boendeutgifter.

Om bostadstillägget vore detsamma för alla som bor i samma kommungrupp, dvs. 80 procent av den kommungruppsvisa maximala gränsen för boendeutgifter, skulle det öka statens utgifter. I det alternativet spelar boendeutgifternas faktiska belopp ingen roll, även om utgifterna skulle understiga gränsen för de maximala boendeutgifterna. Det genomsnittliga bostadstillägget vore något högre än i en modell där bostadstillägget är högst 80 procent av beloppet för de maximala boendeutgifterna. Modellen gynnar förmånligt boende, till exempel studerande som bor i studentbostäder och som skulle kunna få upp till flera tiotals euro mer i bostadstillägg på grund av det schablonmässiga bostadstillägget.

Om man gick in för bostadstillägg med endast en gräns för boendeutgifterna (325 euro/mån.), skulle förlusterna i form av minskat stöd för boende bli större jämfört med de andra alternativen,

i synnerhet för studerande i huvudstadsregionen. I modellen med ett och samma bostadstillägg för alla vore ersättningsnivån bättre för dem som bor i kommungrupp II och III, på grund av att hyresnivån är lägre i dessa kommungrupper.

Den modell som väljs påverkar inte hyresnivån, eftersom gränserna för de maximala boendeutgifterna understiger den gängse hyresnivån. Tidigare undersökningar tyder på detta.⁶

Tabell 9: Alternativ i fråga om bostadstillägget

Modeller för bostadstillägg	Bostadstillägg som den studerande får, e/mån.	Utvärdering av modellen
1. Bostadstillägget är <i>högst</i> 80 procent av de kommungruppsspecifika boendeutgifterna, som i kommungrupp I är 370, i kommungrupp II 310 och i kommungrupp III 270 euro/mån.	Kommungrupp I: 0–296 Kommungrupp II: 0–248 Kommungrupp III: 0–216	Beaktar de regionala skillnaderna i boendeutgifter. Den studerande har en självriskandel. Stödets ersättningsnivå är likadan enligt kommungrupp
2. Bostadstillägget är <i>högst</i> 80 procent av de kommungruppsspecifika boendeutgifterna, som i kommungrupp I är 370, i kommungrupp II 310 och i kommungrupp III 270 euro/mån.	Kommungrupp I: 296 Kommungrupp II: 248 Kommungrupp III: 216	Beaktar de regionala skillnaderna i boendeutgifter, men inte de faktiska boendeutgifterna. Bostadstillägget innebär i praktiken en kommungruppsspecifik höjning av studiepenningen. Den studerandes självrisk kan vara mindre än i modell 1. Stödets ersättningsnivå kan överstiga 100%
3. Bostadstillägget uppgår till <i>högst</i> 80 procent av den månatliga boendeutgiften på 325 euro	0–260	Beaktar inte regionala skillnader i boendeutgifterna. Ersättningsnivån är <i>högst</i> 80 procent av boendekostnaderna. Motsvarar den gamla modellen med bostadstillägg.
4. Bostadstilläggets belopp är ett fast belopp på 260 €/mån. för alla (= 80 procent av en månatlig boendeutgift på 325 euro).	260	Beaktar inte regionala skillnader i boendeutgifterna. Bostadstillägget innebär i praktiken en kommungruppsspecifik höjning av studiepenningen.

⁶ Eerola, E., Lyytikäinen, T., Saarimaa, T. ja Vanhapelto, T. (2022) The incidence of housing allowances, VATT Working Papers 149

Modeller för bostadstillägg	Bostadstillägg som den studerande får, e/mån.	Utvärdering av modellen
		Stödets ersättningsgrad kan överstiga 100 procent av boendekostnaderna.

När de föreslagna maximigränserna för hyror som berättigar till bostadstillägget jämförs med de genomsnittliga hyrorna per kvadratmeter enligt Statistikcentralens senaste statistik⁷ oavsett antalet rum motsvarar den föreslagna högsta hyresgränsen för huvudstadsregionen (370 euro/mån.) således kalkylmässigt hyran för något under 20 kvadratmeter ($18,75 \text{ euro/mån.} \times 19,7 = 370$). Den högsta hyresgränsen för kommungrupp II (310 euro/mån.) motsvarar till exempel hyran för cirka 22 kvadratmeter i Uleåborg ($13,91 \text{ euro/mån.} \times 22,3 = 310$). Hyresgränsen för kommungrupp III (270 euro/mån.) motsvarar hyran för en bostad på cirka 21 kvadratmeter, som är den genomsnittliga hyran per kvadratmeter till exempel i Vasa ($12,62 \times 22 = 270$). År 2023 var den genomsnittliga hyran för fritt finansierade ettor 20,28 euro per kvadratmeter i hela landet och den genomsnittliga hyran för ARA-finansierade bostäder 13,98 euro per kvadratmeter. Medianhyran under detta års andra kvartal enligt antalet rum var i de största städerna 485–824 euro i månaden för fritt finansierade ettor, 510–1090 euro i månaden för en tvårummare och 710–1 768 euro i månaden för treor eller större. Eftersom i synnerhet den allmänna hyresnivån på den fria hyresmarknaden är högre än de gränser för maximiboendeutgifter som föreslås, gynnar de maximala hyresgränser som föreslås för bostadstillägget boende i en kompisbostad eller att den studerande bor med sin make eller sambo samt att de studerande bor i ARA-finansierade bostäder snarare än i fritt finansierade bostäder.

6 Remissvar

Begäran om utlåtande sändes till 14 remissinstanser, och dessutom hade också andra instanser möjlighet att yttra sig om propositionen. Utlåtande gavs av sammanlagt 47 instanser. Alla yttranden och ett sammandrag av dessa kan läsas på undervisnings- och kulturministeriets webbplats.

Yttranden lämnades av justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, miljöministeriet, Ålands landskapsregering, Folkpensionsanstalten, Finanssialan Keskusliitto, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer- Arene rf, Yrkehögskolan Arcada, Tammerfors stad, Finlands Folkhögskolförening rf, Statens ekonomiska forskningscentral, Finlands svenska skolornadsförbund FSS rf, Finlands Yrkesstuderandes förbund - SAKKI rf, Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf, Metropolia ammattikorkeakoulun opiskelijakunta METKA, Haaga-Helion opiskelijakunta Helga, Finlands Gymnasistförbund rf, Suomen Opiskelija Allianssi - OSKU ry, Finlands studentkårers förbund FSF rf, Studenkåren vid Helsingfors universitet- HUS, Vaasan yliopiston ylioppilaskunta, Turun yliopiston ylioppilaskunta, Åbo Akademi Studentkår- ÅAS rf, Svenska handelshögskolans studentkår SHS, Vuokralaiset VKL ry, Suomen opiskelija-asunnot SOA ry, Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry, Avain asumisoikeus Oy, Y-Säätiö sr, Finlands social och hälsa rf, AKI-liitot ry, Handikappforum rf, Centralförbundet för Mental Hälsa rf, Nyyti ry, Garantistiftelsen Sr. Rädda barnen rf, Förbundet för Familjevård i Finland rf, Centralförbundet för Barnskydd. rf, Tehy rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

⁷Kvadratmeterhyrorna har erhållits ur Statistikcentralens databas över bostadshyror.

Största delen av remissinstanserna understödde inte propositionen eller föreslog att den bör ändras. Enligt studerandeorganisationerna försvårar propositionen de studerandes försörjning i och med att nivån på bostadsbidraget sjunker. I synnerhet upplevs ändringen vara problematisk i fråga sommarmånaderna, då bostadstillägg i allmänhet inte betalas ut. Studerandeorganisationerna lyfter i sina utlåtanden också fram bristen på bostäder till rimligt pris. Organisationerna anser även att det blir problematiskt med återbetalningar av bostadstillägg samtidigt med en totalreform av studiestödet.

I en del remissvar föreslogs en del andra ändringar i studiestödet som en återbetalning av bostadstillägget föranleder. I flera remissvar betonades det att nya bekymmer för ekonomin bidrar till att försämra de studerandes psykiska välbefinnande. De kommungruppspecifika maximala boendeutgiftsgränserna ansågs i huvudsak motiverade, men i flera remissvar ansågs de för låga. I flera utlåtanden ansågs det dock vara en bra lösning att indexbinda bostadstilläggets belopp samt att beakta regionala skillnader. Ändringen konstaterades medföra att de studerande i allt högre grad arbetar vid sidan om studierna samt till ökad skuldsättning bland dem. I de remissvar som betonade bostadsuthyrningsbranschens perspektiv lyftes behovet av långsiktighet i bostadspolitiken fram, liksom det problematiska med ändringar i stödet i fråga om längre hyresavtal samt propositionens konsekvenser för efterfrågan på och utbudet av bostäder till skäligt pris.

Statens ekonomiska forskningscentral, som utrett konsekvenserna av överföringen av de studerande till allmänt bostadsbidrag 2017, bedömer att överföringen av dem till bostadstillägg leder till att det kommer att bli vanligare för studerande att dela bostad med andra eller bo tillsammans med sin make eller sambo, och samtidigt till en större efterfrågan på bostäder som lämpar sig för bostäder man delar med en eller flera andra. Att bo för sig själv väntas fortfarande förbli den vanligaste formen av boende.

Finansministeriet och social- och hälsovårdsministeriet understöder propositionen. Finansministeriet förhåller sig dock reserverat till de maximala boendeutgiftsgränser för bostadstillägget som föreslås i utkastet och understöder inte en justering av bostadstillägg till fasta belopp eller en indexbindning av bostadstillägget. Justitieministeriet föreslog i sitt yttrande att lagstiftningsordningen och de motiveringar som hänvisar till grundlagen bör preciseras.

Utifrån remissvaren har konsekvensbedömningarna i propositionen preciserats. Till propositionen har bl.a. fogats uppgifter om utredningen om överföringen av de studerande till allmänt bostadsbidrag, om hyresnivåer och om hur propositionen förhåller sig till grundlagen. De föreslagna bestämmelserna samt deras konsekvenser för myndigheternas verksamhet har kompletterats och korrigerats, i synnerhet med utgångspunkt i Folkpensionsanstaltens kommentarer.

Vid miljöministeriet bereds dessutom en separat reglering angående gränssnittet mellan användningsändamålet för en bostad och kortvarig uthyrning av den (t.ex. Airbnb-verksamhet). I denna proposition ingår därför inte något förslag om att utsträcka bostadstillägget till att omfatta s.k. annan inkvartering som lämpar sig för boende. I enlighet med finansministeriets utlåtande innehåller propositionen av statsfinansiella skäl ingen höjning av bostadstillägget för studerande som studerar utomlands eller för dem som studerar vid en folkhögskola, och inte heller någon indexbindning av bostadstilläggets belopp. Ministeriet anser att det ankommer på följande regering att besluta om en indexbindning.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om studiestöd

14 §. Bostadstillägg. I paragrafen föreskrivs det om rätten till bostadstillägg. Enligt det föreslagna 1 mom. ska studerande som bor på hyra eller i en bostadsrättsbostad ha rätt till bostadstillägg. I momentet definieras de boendeformer som berättigar till bostadstillägg så att de motsvarar den reglering som gällde innan de studerande överfördes till allmänt bostadsbidrag.

Berättigad till bostadstillägg är enligt det föreslagna 2 mom. dock inte en studerande som bor hos sin förälder, bor med sitt eget eller sin makes barn eller som bor i en bostad som ägs av maken. Rätt till bostadstillägg har inte heller en studerande som har rätt till en avgiftsfri plats på ett elevhem, om det inte finns särskilt vägande skäl för att den studerande inte kan ta emot elevhemsplassen. En giltig orsak kan exempelvis anses vara att den studerande redan före sina studier har bott självständigt i en stadigvarande bostad där det också är möjligt att bo under studietiden, eller att den studerande är berättigad till den avgiftsfria platsen på elevhemmet endast under vardagar. Rätt till bostadstillägg har inte heller en studerande som får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt den lagen. Regleringen i det föreslagna momentet motsvarar den reglering som gällde innan de studerande överfördes till allmänt bostadsbidrag.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan en studerande trots bestämmelserna i 2 mom. 2 och 5 punkten dock beviljas bostadstillägg för boendekostnaderna för en sådan bostad som hyrts på grund av studier och som är belägen på annan ort än familjens stadigvarande bostad. Även 3 mom. motsvarar till sitt innehåll de bestämmelser som gällde före överföringen av de studerande till allmänt bostadsbidrag.

Enligt det föreslagna 4 mom. beviljas den som studerar utomlands bostadstillägg på samma villkor som den som studerar i Finland. Den som studerar och bor utomlands har dock, trots vad som föreskrivs i 2 mom. 2 punkten, rätt till bostadstillägg. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till innehållet den bestämmelse som gällde innan de studerande överfördes till allmänt bostadsbidrag.

14 a §. Bostadstilläggets belopp. I paragrafen föreslås bestämmelser om bostadstilläggets belopp. Enligt det föreslagna 1 mom. är bostadstillägget högst 80 procent av månadshyran, bruksvederlaget eller med dessa jämförbara månatliga boendeutgifter till ett fast belopp i enlighet med hyresavtalet eller bostadsrättsavtalet (avgift för vatten, el och möbler).

Enligt det föreslagna 2 mom. beaktas vid beviljande av bostadstillägg enligt 1 punkten inte boendeutgifter till den del de överstiger 370 euro, när den studerandes boendekommun är Esbo, Helsingfors, Grankulla eller Vanda. Enligt 2 punkten beaktas vid beviljande av bostadstillägg inte boendeutgifter till den del de överstiger 310 euro, när den studerandes boendekommun är Borgå, Hyvinge, Joensuu, Jyväskylä, Kervo, Kuopio, Kyrklätt, Lahtis, Lojo, Nokia, Nurmijärvi, Reso, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sibbo, Sjundeå, Tammerfors, Tavastehus, Traskända, Tusby, Uleåborg, Vichtis, eller Åbo. Enligt den föreslagna 3 punkten beaktas inte boendeutgifter till den del som överstiger 270 euro, när den studerandes boningskommun är någon annan kommun än en av dem som nämns i 1 eller 2 punkten eller boendekommunen är en kommun i landskapet Åland. Personer som bor och studerar på Åland enligt förslaget inte längre ska beviljas bostadstillägg till ett fast belopp.

Innan de studerande överfördes till allmänt bostadsbidrag var en enda gräns för de maximala boendeutgifterna i bruk (252 euro/mån), men i fortsättningen föreslås att man beaktar de regionala skillnaderna i boendekostnaderna i bostadstillägget och att de maximala boendeutgiftsgränserna bestäms kommungruppsvis. Kommungrupperna är enligt förslaget desamma som för allmänt bostadsbidrag 1.1.2025 (RP 126/2024 rd).

Enligt det föreslagna 3 mom. är bostadstillägget högst 83 euro i månaden, om en studerande bor i en bostad som han eller hon hyr av sin förälder eller som föräldern äger. Den föreslagna regleringen motsvarar den reglering som gällde före de studerande överfördes till allmänt bostadsbidrag. Avsikten är att bostadstillägget för en studerande som bor i en bostad som hyrts av en förälder eller i en bostad som ägs av en förälder endast ska ersätta skäliga kostnader för underhållet av bostaden, men inte t.ex. kapitalkostnader för anskaffning en av bostaden. Innan de studerande överfördes till allmänt bostadsbidrag var detta bostadstillägg högst 58,87 euro i månaden.

Enligt det föreslagna 4 mom. en studerande som studerar i Finland på en avgiftsbelagd linje vid en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter eller vid Sameområdets utbildningscentral och bor i läroanstaltens elevhem har rätt till bostadstillägg på 88,87 euro i månaden liksom för närvarande.

Enligt det föreslagna 5 mom. är bostadstillägget för studerande som bor på hyra och studerar utomlands 210 euro i månaden liksom för närvarande.

Enligt det föreslagna 6 mom. fås en studerandes andel av boendeutgifterna genom att boendeutgifterna för hela bostaden divideras med antalet boende, om inte någon annan fördelningsgrund godkänns av särskilda skäl. De föreslagna bestämmelserna motsvarar till innehållet de bestämmelser som gällde innan de studerande överfördes till allmänt bostadsbidrag.

7.2 Lag om allmänt bostadsbidrag

4 §. Hushåll. I paragrafen föreskrivs det om begreppet hushåll. Det föreslås att paragrafen ändras så att det till den fogas ett nytt 5 mom. angående när de studerande börjar omfattas av studiestödets bostadstillägg. Därtill föreslås att det till 2 mom. fogas en hänvisning till 5 mom. Avsikten är att en studerande kan höra till ett hushåll, även om han eller hon blir tvungen att skaffa en bostad för studier på en annan ort och får bostadstillägg för den bostaden. Därmed föreslås att till en studerande som enligt 14 § i lagen om studiestöd (65/1994) har rätt till bostadstillägg, inte hör till ett hushåll som avses i 1 mom., förutom om den studerande har beviljats bostadstillägget för en bostad på annan ort. I övrigt motsvarar paragrafen den gällande lagen.

8 §. Rätt till bostadsbidrag. I paragrafen föreskrivs det om grunderna för att allmänt bostadsbidrag ska beviljas. I 2 mom. föreskrivs om situationer där bostadsbidrag inte beviljas. Enligt den föreslagna 1 punkten beviljas en studerande som har rätt till bostadstillägg enligt 14 § i lagen om studiestöd inte bostadsbidrag, förutom när den studerande i enlighet med 4 § 5 mom. i denna lag anses höra till ett hushåll som får bostadsbidrag. Enligt den föreslagna 2 punkten ska bostadsbidrag inte beviljas en studerande som har rätt till avgiftsfri bostad från läroanstaltens sida, om det inte finns särskilt vägande skäl för att den studerande inte kan ta emot elevhemsplatsen. En giltig orsak kan exempelvis anses vara att den studerande redan före sina studier har bott självständigt i en stadigvarande bostad där det också är möjligt att bo under studietiden, eller att den studerande är berättigad till den avgiftsfria platsen på elevhemmet endast under vardagar. Enligt förslaget blir andra punkten tredje punkt, och den tredje punkten

fjärde punkt, men innehållet i dem ändras inte. En studerande vars studier fortsätter efter sommaruppehållet anses enligt förslaget ha rätt till bostadstillägg på det sätt som avses i denna lag också under sommaruppehållet. Den studerande kan således inte under sommaruppehållet temporärt börja omfattas av bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag.

8 a §. Åländska studerandes rätt till bostadsbidrag. Enligt förslaget ska det i paragrafen föreskrivas att denna lag tillämpas på bostadstillägg enligt landskapslagen om studiestöd på samma sätt som på bostadstillägg enligt 14 § i lagen om studiestöd. I den gällande paragrafen föreskrivs för närvarande om rätten till allmänt bostadsbidrag för studerande som har rätt till bostadstillägg enligt landskapslagen. I och med den föreslagna ändringen slopas överlappande reglering.

9 §. Godtagbara boendeutgifter. I paragrafen föreskrivs det om vilka boendeutgifter som ska beaktas när bostadsbidraget beräknas. I det föreslagna 4 mom. föreskrivs det om fördelningen av boendeutgifterna när det i bostaden bor en studerande som inte hör till det hushåll som beviljas bostadsbidrag, eftersom han eller hon är berättigad till studiestödets bostadstillägg. Det föreslås att det till det momentet fogas en bestämmelse om när en studerande övergår till att omfattas av studiestödets bostadstillägg. I övrigt motsvarar paragrafen den gällande lagen.

20 §. Bidragstagarens anmälningsskyldighet. I paragrafen föreskrivs det om vilka uppgifter bostadsbidragstagaren måste anmäla om till Folkpensionsanstalten. I 1 mom. är det främst fråga om anmälan om sådana förändrade omständigheter som kan leda till att bidraget justeras. Bidragstagaren ska också anmäla om uppgifter utifrån vilka man kan bedöma om det fortfarande finns förutsättningar för att bidrag ska beviljas.

Det föreslås att paragrafen ändras så att det till paragrafen fogas en ny 11 punkt där det föreskrivs om skyldigheten att anmäla att en person som hör till hushållet får rätt till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd. Dessutom föreslås det att det till paragrafen fogas en ny 12 punkt där det föreskrivs om skyldigheten att anmäla om att rätten för en annan studerande som bor i samma bostad till bostadstillägg upphör. I övrigt motsvarar paragrafen till sitt innehåll den gällande paragrafen.

27 §. Förutsättningar för justering av bostadsbidrag. I 1 mom. föreskrivs det om regelbunden årsjustering av bostadsbidrag, och i 2 mom. om justering mitt under bidragsperioden när det i hushållet har skett en förändring som leder till justering (mellanjustering).

Det föreslås att 2 mom. ändras så att det till den fogas ett nytt 5 mom. angående när den studerande börjar omfattas av studiestödets bostadstillägg. Enligt 2 mom. 5 punkten justeras bostadsbidraget om någon som hör till hushållet och bor i samma bostad inleder studier på basis av vilka han eller hon är berättigad till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd eller annars får rätt till bostadstillägg, eller om rätten till bostadstillägg upphör för en studerande som bor i bostaden. I övrigt motsvarar paragrafen till sitt innehåll den gällande paragrafen.

28 § Tidpunkt för justeringen. I paragrafen föreskrivs det om från vilka tidpunkter en justering som avses i 27 § ska göras. Enligt förslaget ska paragrafen ändras så att till den fogas en 5 punkt om när en studerande börjar omfattas av det allmänna bostadsbidraget. Enligt förslaget ska bostadsbidraget justeras i de fall som avses i 27 § 2 mom. 5 punkten från ingången av den månad då rätten till bostadstillägg börjar eller från ingången av den månad som följer på en månad då rätten till bostadstillägg upphör. I övrigt motsvarar paragrafen till sitt innehåll den gällande paragrafen.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagarna ska träda i kraft den 1 augusti 2025.

9 Verkställighet och uppföljning

Enligt 8 § i lagen om studiestöd ankommer den allmänna ledningen, styrningen och utvecklingen av studiestödsverksamheten på undervisnings- och kulturministeriet. Verkställighetsuppgifterna enligt denna lag sköts av Folkpensionsanstalten i samarbete med läroanstalterna. Folkpensionsanstalten avgör ärenden som gäller studiestöd och meddelar beslut om studiestöd. I enlighet med de gällande bestämmelserna i lagen om studiestöd ska Folkpensionsanstalten svara för genomförandet av de i propositionen föreslagna ändringarna.

Undervisnings- och kulturministeriet följer upp och utvärderar de föreslagna ändringarnas konsekvenser och hur väl de fungerar i samarbete med Folkpensionsanstalten.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den. Vid dimensioneringen av budgetanslaget för studiepenning och bostadstillägg under moment 29.70.55 har behovet av tilläggsanslag på grund av återbetalning av bostadstillägg beaktats.

10.2 Förhållande med andra propositioner

Regeringen har lämnat en proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (RP 126/2024 rd). I den propositionen föreslås att förmögenhetsprövningen återinförs i grunderna för fastställande av bostadsbidrag. De föreslagna ändringarna minskar de disponibla inkomsterna för de studerandehushåll som får allmänt bostadsbidrag och som har större nettoförmögenhet än de gränser som anges i den lagen. Statsfinansiella bedömningar av förmögenhetsprövningen har gjorts enligt det läge som kommer att råda 2026, då de studerande överförs till studiestödets bostadstillägg. För de studerande inverkar den ändringen endast delvis år 2025. Dessutom har man i bedömningarna beaktat den föreslagna överföringen av sex kommuner till kommungrupp III.

Propositionernas gemensamma mål är att uppnå de sparmål som ställts upp för de offentliga utgifterna, och propositionernas statsfinansiella konsekvenser har bedömts med avseende på att båda propositionerna genomförs.

Social- och hälsovårdsministeriet har bedömt a bedöms de sammantagna konsekvenserna för hushållens inkomstbildning av de ändringar i utkomstskyddet som regeringen genomfört.⁸ Bedömningen kan användas som ett komplement till de konsekvensbedömningar som ingår i regleringspropositionerna.

⁸ Vuosien 2024 ja 2025 sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan. Muistio. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2024.(på finska)

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Bakgrund

Syftet med propositionen är att på grund av anpassningsbehoven inom statsfinanserna minska statens utgifter för de studerandes boende och att överföra andra studerande än de som är vårdnadshavare för ett barn till studiestödets bostadstillägg. Målet har varit att förnya det bostadstillägg som tidigare varit i bruk så att det gynnar gemensamt boende och är ekonomiskt attraktivt.

Den föreslagna lagstiftningen har betydelse med tanke på 6 § i grundlagen som gäller jämlikhet. Enligt 6 § i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av någon som helst orsak som gäller hans eller hennes person. I denna proposition är de föreslagna bestämmelsernas förhållande till 16 § 2 mom. i grundlagen och 19 § 4 mom. i grundlagen av särskild vikt.

Tryggandet av den grundläggande försörjningen enligt 19 § 2 mom. i grundlagen är i sig oberoende av den gällande sociallagstiftningen och hör alltså inte direkt samman med vissa befintliga förmånssystem (se RP 309/1993 rd, s.74/II och GrUB 25/1994 rd, s. 11/I). Av 19 § i grundlagen följer således inte heller något hinder för att en grupp som får förmåner i anslutning till boendet övergår från ett förmånssystem till ett annat. Vid bedömningen av regleringen är det dock av betydelse hur stödmottagarnas ställning utformas i och med ändringen. (GrUU 59/2016 rd)

Varken grundlagens 16 § 2 mom. eller 19 § garanterar i och för sig att de studiesociala förmånerna håller sig uttryckligen på den nuvarande nivån och förutsätter inte heller att de höjs i takt med den allmänna kostnadsnivån (GrUU 6/2015 rd, s. 2). Det ligger helt i linje med den handlingsskyldighet som ålagts lagstiftaren visavi dimensioneringen av sociala rättigheter att den sociala tryggheten riktas och utvecklas enligt samhällets ekonomiska resurser och att man kan ta hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna vid dimensioneringen av förmåner som direkt finansieras av det allmänna (se t.ex. GrUU 34/1996 rd, s. 2–3 och GrUU 6/2009 rd, s. 8). Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis kan statsfinansiella sparmål under en lågkonjunktur vara en godtagbar grund för att i viss mån också göra ingrepp i nivån på de grundlagsfästa rättigheterna (se GrUB 25/1994 rd, s. 11/I, och t.ex. GrUU 25/2012 rd och GrUU 44/2014 rd). Inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra tillgodoseendet av en grundläggande fri- och rättighet som tryggas i grundlagen (GrUU 10/2015 rd).

De studerandes helhetssituation påverkas av flera reformer som regeringen företar. För att bedöma de sammantagna konsekvenserna av förslagen om social trygghet, har social- och hälsovårdsministeriet gjort en bedömning av de totala konsekvenserna av ändringarna i den sociala tryggheten för hushållen som föreslås för 2024 och 2025. Enligt utredningen ökar de disponibla inkomsterna för personer vars förvärvsinkomster tidigare har minskat det allmänna bostadsbidragets belopp, men som i fortsättningen med motsvarande inkomster kan få studiestödets bostadstillägg. Också om studielånet räknas med i inkomsterna, minskar de studerandes disponibla inkomster i liten grad. Statsborgen för studielån har således en väsentlig betydelse i en situation där den studerande inte har möjlighet att arbeta mer vid sidan om studierna eller anpassa sina utgifter, till exempel genom att flytta till en förmånligare bostad.

Det är också möjligt att en del studerande får ekonomiskt stöd av föräldrarna eller anpassar sina övriga utgifter utöver boendeutgifterna så att deras inkomster ska räcka till. Av dem som

besvarade en undersökning år 2022, uppgav 13 procent av högskolestuderandena att deras föräldrar betalar en del av deras räkningar⁹.

Grundlagsutskottet har dock tidigare (GrUU 17/2014 rd, s.2/II) även påpekat att det kan vara en stor förändring för ett hushåll med låga inkomster, om bostadsbidraget sänks med till exempel 100 euro i månaden. Det kan hända att det blir svårt eller rentav omöjligt att bo kvar i bostaden. Även den nu aktuella förändringen har sådana konsekvenser. Med tanke på tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna kunde det vara mer motiverat att ikraftträdandet av den föreslagna ändringen skulle införas stegvis för de stödtagare för vilka stödet sjunker avsevärt.

Uppskattningsvis kan minskningen av stödet för boendet under övergångsperioden kompenseras genom möjligheten att utnyttja statsborgen för studielån samt möjligheten till högre arbetsinkomster än det allmänna bostadsbidraget medger, utan att studiestödet minskar. En gradering av ändringen skulle komplicera systemet och ikraftträdandet för ändringen.

Likställighet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker vid sidan av det traditionella kravet på juridisk likabehandling även idén om faktisk jämställdhet. I principen ingår ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall. Jämlikhetsbestämmelsen riktar sig också till lagstiftaren. Vissa personer eller persongrupper får inte genom lag godtyckligt ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra personer eller persongrupper. Bestämmelsen om jämlikhet förutsätter dock inte att alla människor ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetsaspekter spelar en viss roll såväl när människor ges förmåner eller rättigheter genom lag som när de påförs skyldigheter. Å andra sidan är det utmärkande för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bland annat för att främja faktisk jämlikhet (RP 309/1993 rd, s. 46, se även GrUU 31/2014 rd, s. 3/I).

Principen om likabehandling i 6 § 1 mom. i grundlagen kompletteras genom diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. enligt vilket ingen får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Propositionen ökar jämlikheten så att studiestödet och stödet för boendet för studerande som befinner sig i samma ekonomiska situation i fortsättningen bestäms på lika grunder. Utgångspunkten är att bostadstillägget är en individuell förmån. I och med den ändring som föreslås förbättras jämlikheten mellan övriga heltidsstuderande, undantaget dem som är vårdnadshavare för ett barn, i och med att de studerandes utkomst och boende stöds på enhetliga grunder via studiestödssystemet. I bostadstilläggets belopp beaktas regionala skillnader i boendekostnaderna genom att kommungruppsspecifika gränser för de maximala boendeutgifterna införs, på samma sätt som de som är i bruk inom ramen för det allmänna bostadsbidraget. Det föreslagna bostadstillägget ersätter således boendeutgifter för studerande som bor i samma kommungrupp på lika villkor. Inom ramen för bostadstillägget är den studerandes självrisk minst 20 procent av de maximala boendeutgifterna, och sådana utgifter som överskrider en viss maximal boendeutgiftsgräns ersätts inte alls. De maximala boendeutgiftsgränserna är lägre än inom det allmänna bostadsbidraget vilket sammanhänger med anpassningsbehoven inom statsfinanserna. Lägre gränser för boendeutgifterna samt högre

⁹ Eurostudent VIII – Opiskelijatutkimus 2022. Saari, Juhani; Koivuranta, Sara; Nevalainen, Elina.

inkomstgränser jämfört med dem för allmänt bostadsbidrag gynnar en övergång till att bo tillsammans med andra och att skaffa sig en förmånlig bostad. Den föreslagna kategoriseringen enligt kommungrupp jämnar också ut de största minskningarna av stödet för boendet under övergångsperioden.

Syftet med reformen är att reformera det bostadstillägg som tidigare varit i bruk så att det också gynnar att man bor tillsammans med andra och är ekonomiskt attraktivt. Systemet med studiestöd och en övergång till bostadstillägg möjliggör högre inkomster för studerande än inom ramen för det allmänna bostadsbidraget, och inkomsterna för övriga medlemmar i hushållet beaktas inte. Att de gränser för boendeutgifterna som föreslås är lägre än motsvarande gränser för allmänt bostadsbidrag och att inkomstgränserna är högre främjar att man bor tillsammans med andra för att få en förmånlig bostad.

Kulturella rättigheter

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Bestämmelsen påför det allmänna en generell skyldighet att bland annat se till att medellöshet inte är ett hinder för att få utbildning (RP 309/1993 rd, s. 64/I och GrUU 14/2003 rd, s. 2/I). Rätten att få annan än grundläggande utbildning trots medellöshet ska tryggas enligt vad som närmare bestäms genom lag. Regleringsförbehållet förutsätter att bestämmelser som tryggar denna rätt utfärdas på lagnivå, men överläter åt lagstiftaren att bestämma bestämmelsens närmare innehåll (GrUB 10/1998 rd, s. 12/I och GrUU 14/2003 rd, s. 2/I).

Lagstiftningen om studiestöd tillgodoser enligt grundlagsutskottet för sin del uppdraget i grundlagens 16 § 2 mom. (till exempel GrUU 26/2013 rd och GrUU 14/2003 rd). För de studerandes del är bestämmelserna om stöd för boendet är betydelsefulla oberoende av via vilket system de studerande får bostadsbidrag och hur systemet regleras (GrUU 59/2016 rd). (GrUU 59/2016 rd.)

Ett villkor för studiestöd och bostadstillägg är heltidsstudier och framsteg i studierna. Studerande vars studier inte framskrider kan därmed anses vara i utsatt ställning. En studerande har emellertid rätt till studiestöd även om studierna inte har framskridit tillräckligt, om han eller hon anger godtagbara skäl till att studierna tillfälligt fördröjts. En godtagbar orsak kan vara sjukdom eller någon annan därmed jämförbar omständighet som försämrar studieförmågan, en nära anhörigs sjukdom, en svår livssituation eller någon annan särskild orsak som tillfälligt har påverkat studieframgången. Utkomststöd kan beviljas i en situation där den studerande inte längre har rätt till studiestöd, till exempel efter att studiestödet upphört på grund av att studierna inte framskridit. Även studerande som under sommaren inte har möjlighet att studera eller tjäna in löneinkomster för att täcka boendekostnaderna kan beviljas utkomststöd. Detta har beaktats i denna proposition. Även till denna del är det viktigt att följa upp konsekvenserna.

Rätt till social trygghet

Den sociala tryggheten för stöd till boende spelar en roll för de grundläggande fri- och rättigheterna även med avseende på 19 § 4 mom. i grundlagen (GrUU 17/2014 rd och GrUU17/2011 rd). Enligt momentet ska det allmänna främja vars och ens rätt till bostad och möjligheter att själv ordna sitt boende. Det allmänna fullgör denna grundlagsenliga skyldighet bland annat genom systemet med bostadsbidrag.

De föreslagna bestämmelserna främjar de studerandes utkomstförutsättningar och tryggar heltidsstudier. Vid bedömningen av återbetalning av bostadstillägget måste olikheterna mellan syftet med de olika boendestödsystemen beaktas när man företar ändringar i dem. Den återbetalning av bostadstillägget som föreslås kan med tanke på den studerandes försörjning innebära att studerandes stöd för boendet antingen blir större eller mindre, beroende på valet av boendeform och bostad. Bostadstillägget påverkas i fortsättningen av den studerandes egna inkomster, boendeutgifter och boendekommun för övriga studerande än för dem som är vårdnadshavare för ett barn. Systemet förenklas och underlättar de studerandes möjligheter att bedöma hur valet av boendeform och bostad inverkar på försörjningen, eftersom bostadstillägget är individuellt. Det allmänna bostadsbidraget påverkas förutom av nämnda faktorer också av flera andra faktorer, såsom hushållets inkomster och storlek, tidpunkten då inkomsterna tjänats in samt eventuella vatten- och uppvärmningskostnader. Om en studerande inte har rätt till bostadstillägg, kan han eller hon dock under de förutsättningar som anges i lagen ha rätt till allmänt bostadsbidrag. Ett exempel på studerande som inte omfattas av studiestöd är sådana studerande som omfattas av rehabiliteringsförmåner och som även framöver föreslås omfattas av allmänt bostadsbidrag.

På de grunder som anförts ovan anser regeringen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det dock skäl att begära grundlagsutskottets utlåtande.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 14 §, sådan den lyder i lag 1213/2019, och
fogas till lagen en ny 14 a § som följer:

14 §

Bostadstillägg

Rätt till bostadstillägg har studerande som bor på hyra eller i en bostadsrättsbostad.
Rätt till bostadstillägg har dock inte en studerande som

- 1) bor hos sin förälder,
- 2) delar bostad med sitt eget eller sin makes barn,
- 3) bor i en bostad som ägs av maken,
- 4) har rätt till avgiftsfri plats i elevhem från läroanstaltens sida, om det inte finns särskilt vägande skäl för att den studerande inte kan ta emot elevhemsplatsen,
- 5) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt den lagen.

Trots bestämmelserna i 2 mom. 2 och 5 punkten kan en studerande dock beviljas bostadstillägg för boendekostnaderna för en sådan bostad som hyrts på grund av studier som är belägen på annan ort än familjens stadigvarande bostad.

Den som studerar utomlands beviljas bostadstillägg på samma villkor som den som studerar i Finland. Den som studerar och bor utomlands har dock, trots vad som föreskrivs i 2 mom. 2 punkten, rätt till bostadstillägg.

14 a §

Bostadstilläggets belopp

Bostadstillägget är högst 80 procent av månadshyran, bruksvederlaget eller med dessa jämförbara månatliga boendeutgifter till ett fast belopp enligt hyresavtalet eller bostadsrättsavtalet.

När bostadstillägg beviljas beaktas inte boendekostnader till den del de överstiger

- 1) 370 euro, när den studerandes boendekommun är Esbo, Grankulla, Helsingfors eller Vanda,
- 2) 310 euro, när den studerandes boendekommun är Borgå, Hyvinge, Joensuu, Jyväskylä, Kervo, Kuopio, Kyrkslätt, Lahtis, Lojo, Nokia, Nurmijärvi, Reso, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sibbo, Sjundeå, Tammerfors, Tavastehus, Träskända, Tusby, Uleåborg, Vichtis, eller Åbo

- 3) 270 euro, när den studerandes boendekommun är någon annan kommun än en av dem som nämns i 1 eller 2 punkten eller boendekommunen är en kommun i landskapet Åland.

Om en studerande bor i en bostad som han eller hon hyr av sin förälder eller som ägs av föräldern, är bostadstilläggets belopp högst 83 euro i månaden.

En studerande som studerar i Finland på en avgiftsbelagd linje vid en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter eller vid Sameområdets utbildningscentral och bor i läroanstaltens elevhem har rätt till bostadstillägg på 88,87 euro i månaden.

För studerande som bor på hyra och studerar utomlands är bostadstillägget 210 euro i månaden.

En studerandes andel av boendeutgifterna fås genom att boendeutgifterna för hela bostaden divideras med antalet boende, om inte någon annan fördelningsgrund godkänns av särskilda skäl.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) 4 §, 8 § 2 mom., 8 a och 20 §, 27 § 2 mom. och 28 §,
sådana de lyder, 4 §, 8 § 2 mom. samt 20 och 28 § i lag 1533/2016, 8 a § i lag 479/2017 och 27 § 2 mom. i lag 1143/2017, samt
fogas till 9 §, sådan den lyder i lag 1241/2023, ett nytt 4 mom. som följer:

4 §

Hushåll

De som varaktigt bor i samma bostad hör till samma hushåll. Till olika hushåll hör personer som genom särskilt hyresavtal eller motsvarande besittningsavtal förfogar över en del av bostaden eller personer som genom vårdavtal på grund av sjukdom eller skada har placerats i hushållet för att där få vård. Med bidragstagare avses i denna lag hushållets samtliga medlemmar.

Till samma hushåll hör alltid äkta makar eller sambor, deras minderåriga barn samt släktingar i rakt upp- eller nedstigande led som bor i samma bostad, om inte något annat följer av 5 mom. Med släktingar som avses i detta moment jämställs också adoptivbarn och i 81 § i barnskyddslagen (417/2007) avsedda barn som placerats i enskilt hem.

Om äkta makar bor åtskilda till följd av söndring och inte har gemensamt hushåll, anses de inte höra till samma hushåll.

Hushållet företräds av bostadsinnehavaren eller bostadsinnehavarens make, av den som har fullmakt av kollektivhushållet eller av den i vars namn särskilt hyresavtal eller motsvarande besittningsavtal har ingåtts.

Till ett hushåll hör inte studerande som enligt 14 § i lagen om studiestöd (65/1994) har rätt till bostadstillägg, utom om bostadstillägget har beviljats den studerande för en bostad på annan ort.

8 §

Rätt till bostadsbidrag

Bostadsbidrag enligt denna lag beviljas inte

1) en studerande som enligt 14 § i lagen om studiestöd har rätt till bostadstillägg, utom om den studerande i enlighet med 4 § 5 mom. i denna lag anses höra till ett hushåll som får bostadsbidrag,

2) en studerande som har rätt till avgiftsfri plats i elevhem från läroanstaltens sida, om det inte finns särskilt vägande skäl för att den studerande inte kan ta emot elevhemsplatsen,

3) ett hushåll bestående av två personer som är äkta makar eller sambor, om någon av dem har rätt till bostadsbidrag för pensionstagare enligt 8 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007),

4) ett hushåll vars enda medlem eller samtliga medlemmar har rätt till sådant bostadsbidrag för pensionstagare som avses i 3 punkten.

8 a §

Åländska studerandes rätt till bostadsbidrag

Vad som i denna lag föreskrivs om bostadstillägg enligt 14 § i lagen om studiestöd tillämpas även på bostadstillägg enligt landskapslagen om studiestöd. (Ålands författningssamling 2006:71).

9 §

Godtagbara boendeutgifter

Om bostaden delas med en studerande som med stöd av vad som föreskrivs i 4 § 5 mom. inte hör till hushållet, räknas den andel av boendeutgifterna för hela bostaden som motsvarar antalet medlemmar i hushållet till boendeutgifterna för hushållet när bostadsbidraget bestäms, om inte någon annan fördelningsgrund godkänns av särskilda skäl.

20 §

Bidragstagarens anmälningsskyldighet

Den som får bostadsbidrag ska till Folkpensionsanstalten anmäla om att

- 1) äktenskap ingås eller upplöses,
- 2) ett samboförhållande inleds eller avslutas,
- 3) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning förändras,
- 4) hushållet flyttar från bostaden eller byter bostad,
- 5) hushållets boendeutgifter minskar med minst 50 euro per månad,
- 6) hushållets fortlöpande månadsinkomster ökar med minst 400 euro per månad,
- 7) en person som hör till hushållet får rätt till bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare,
- 8) hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst,
- 9) besittningsformen i fråga om den bostad som hushållet har till sitt förfogande ändras,
- 10) en person som hör till hushållet flyttar utomlands eller vistas utomlands,
- 11) en person som hör till hushållet får rätt till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd,
- 12) rätten till bostadstillägg för en studerande som bor i samma bostad upphör.

27 §

Förutsättningar för justering av bostadsbidrag

Bostadsbidraget ska justeras också, om

- 1) hushållets fortlöpande månadsinkomster har stigit med minst 400 euro eller sjunkit med minst 200 euro,
- 2) de boendeutgifter som betalas av hushållet och som avses i 9 § förändras med minst 50 euro i månaden,
- 3) hushållet byter bostad eller om besittningsformen i fråga om bostaden ändras,

4) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning varaktigt förändras, hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst,

5) om en person som hör till hushållet och bor i samma bostad inleder studier på grund av vilka han eller hon har rätt till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd eller annars får rätt till bostadstillägg eller om rätten till bostadstillägg för en sådan studerande som avses i 4 § 5 mom. upphör.

28 §

Tidpunkt för justeringen

Bostadsbidraget justeras i de fall som avses i 27 § 2 mom.

1) med stöd av 1 punkten från ingången av månaden efter den månad från vars första dag den förändring i inkomsten som avses i den punkten gäller,

2) med stöd av 2 och 3 punkten från ingången av den månad för vilken ändrade eller nya boendeutgifter betalas för hela månaden,

3) med stöd av 4 punkten från och med ingången av den månad från vars första dag den förändring i förhållandena som avses i den punkten gäller,

4) med stöd av 5 punkten från och med ingången av den månad då rätten till bostadstillägg börjar eller från ingången av den månad som följer på den månad då rätten till bostadstillägg upphör.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 10 oktober 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Idrotts- och ungdomsminister Sandra Bergqvist

1.

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 14 §, sådan den lyder i lag 1213/2019, och
fogas till lagen en ny 14 a § som följer:

Gällande lydelse

14 §

Bostadstillägg

Rätt till bostadstillägg har studerande som bor på hyra och studerar i landskapet Åland eller utomlands och har boendeutgifter. Beloppet på bostadstillägget är 210 euro per månad.

Rätt till bostadstillägg har dock inte en studerande som

1) i landskapet Åland eller utomlands bor hos sin förälder eller i en bostad som ägs av en förälder eller av maken,

2) i landskapet Åland delar bostad med sitt eget eller sin makes barn,

3) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt den lagen.

En studerande som studerar i Finland på en avgiftsbelagd linje vid en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter eller vid Sameområdets utbildningscentral och bor i läroanstaltens elevhem har rätt till bostadstillägg på 88,87 euro i månaden.

Förslag

14 §

Bostadstillägg

Rätt till bostadstillägg har studerande som bor på hyra eller i en bostadsrättsbostad.

Rätt till bostadstillägg har dock inte en studerande som

1) bor hos sin förälder,

2) delar bostad med sitt eget eller sin makes barn,

3) bor i en bostad som ägs av maken,

4) har rätt till avgiftsfri plats i elevhem från läroanstaltens sida, om det inte finns särskilt vägande skäl för att den studerande inte kan ta emot elevhemsplatsen,

5) får bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) eller bor i samma bostad som sin make som får bostadsbidrag enligt den lagen.

Trots bestämmelserna i 2 mom. 2 och 5 punkten kan en studerande dock beviljas bostadstillägg för boendekostnaderna för en sådan bostad som hyrts på grund av studier som är belägen på annan ort än familjens stadigvarande bostad.

Den som studerar utomlands beviljas bostadstillägg på samma villkor som den som studerar i Finland. Den som studerar och bor utom lands dock, trots vad som föreskrivs i 2 mom. 2 punkten, rätt till bostadstillägg.

14 a §

Bostadstilläggets belopp

Bostadstillägget är högst 80 procent av månadshyran, bruksvederlaget eller med dessa jämförbara månatliga boendeutgifter till ett fast belopp enligt hyresavtalet eller bostadsrättsavtalet.

När bostadstillägg beviljas beaktas inte boendekostnader till den del de överstiger

1) 370 euro, när den studerandes boendekommun är Esbo, Grankulla, Helsingfors eller Vanda,

2) 310 euro, när den studerandes boendekommun är Borgå, Hyvinge, Joensuu, Jyväskylä, Kervo, Kuopio, Kyrkslätt, Lahtis, Lojo, Nokia, Nurmijärvi, Reso, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sibbo, Sjundeå, Tammerfors, Tavastehus, Träskända, Tusby, Uleåborg, Vichtis eller Åbo,

3) 270 euro, när den studerandes boendekommun är någon annan kommun än en av dem som nämns i 1 eller 2 punkten eller boendekommunen är en kommun i landskapet Åland.

Om en studerande bor i en bostad som han eller hon hyr av sin förälder eller som ägs av föräldern, är bostadstilläggets belopp högst 83 euro i månaden.

En studerande som studerar i Finland på en avgiftsbelagd linje vid en folkhögskola eller ett idrottsutbildningscenter eller vid Sameområdets utbildningscentral och bor i läroanstaltens elevhem har rätt till bostadstillägg på 88,87 euro i månaden.

För studerande som bor på hyra och studerar utomlands är bostadstillägget 210 euro i månaden.

En studerandes andel av boendeutgifterna fås genom att boendeutgifterna för hela bostaden divideras med antalet boende, om inte någon annan fördelningsgrund godkänns av särskilda skäl.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014) 4 §, 8 § 2 mom., 8 a och 20 §, 27 § 2 mom. och 28 §,
sådana de lyder, 4 §, 8 § 2 mom. samt 20 och 28 § i lag 1533/2016, 8 a § i lag 479/2017 och 27 § 2 mom. i lag 1143/2017, samt
fogas till 9 §, sådan den lyder i lag 1241/2023, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

4 §

Hushåll

De som varaktigt bor i samma bostad hör till samma hushåll. Till olika hushåll hör personer som genom särskilt hyresavtal eller motsvarande besittningsavtal förfogar över en del av bostaden eller personer som genom vårdavtal på grund av sjukdom eller skada har placerats i hushållet för att där få vård. Med bidragstagare avses i denna lag hushållets samtliga medlemmar.

Till samma hushåll hör alltid äkta makar eller sambor, deras minderåriga barn samt släktingar i rakt upp- eller nedstigande led som bor i samma bostad. Med släktingar som avses i detta moment jämföras också adoptivbarn och i 81 § i barnskyddslagen (417/2007) avsedda barn som placerats i enskilt hem.

Om äkta makar bor åtskilda till följd av särbo och inte har gemensamt hushåll, anses de inte höra till samma hushåll.

Hushållet företräds av bostadsinnehavaren eller bostadsinnehavarens make, av den som har fullmakt av kollektivhushållet eller av den i vars namn särskilt hyresavtal eller motsvarande besittningsavtal har ingåtts.

Förslag

4 §

Hushåll

De som varaktigt bor i samma bostad hör till samma hushåll. Till olika hushåll hör personer som genom särskilt hyresavtal eller motsvarande besittningsavtal förfogar över en del av bostaden eller personer som genom vårdavtal på grund av sjukdom eller skada har placerats i hushållet för att där få vård. Med bidragstagare avses i denna lag hushållets samtliga medlemmar.

Till samma hushåll hör alltid äkta makar eller sambor, deras minderåriga barn samt släktingar i rakt upp- eller nedstigande led som bor i samma bostad, *om inte något annat följer av 5 mom.* Med släktingar som avses i detta moment jämföras också adoptivbarn och i 81 § i barnskyddslagen (417/2007) avsedda barn som placerats i enskilt hem.

Om äkta makar bor åtskilda till följd av särbo och inte har gemensamt hushåll, anses de inte höra till samma hushåll.

Hushållet företräds av bostadsinnehavaren eller bostadsinnehavarens make, av den som har fullmakt av kollektivhushållet eller av den i vars namn särskilt hyresavtal eller motsvarande besittningsavtal har ingåtts.

Till hushåll hör inte studerande som enligt 14 § i lagen om studiestöd (65/1994) har rätt till bostadstillägg, utom om bostadstillägget

Gällande lydelse

Förslag

har beviljats den studerande för en bostad på annan ort.

8 §

8 §

Rätt till bostadsbidrag

Rätt till bostadsbidrag

Bostadsbidrag enligt denna lag beviljas inte

1) en studerande som har rätt till avgiftsfri plats i elevhem från läroanstaltens sida, om det inte finns särskilda skäl för att han eller hon inte kan ta emot platsen,

2) ett hushåll bestående av två personer som är äkta makar eller sambor, om någon av dem har rätt till bostadsbidrag för pensionstagare enligt 8 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007),

3) ett hushåll vars enda medlem eller samtliga medlemmar har rätt till sådant bostadsbidrag för pensionstagare som avses i 2 punkten.

Bostadsbidrag enligt denna lag beviljas inte

1) en studerande som enligt 14 § i lagen om studiestöd (65/1994) har rätt till bostadstillägg, utom om den studerande i enlighet med 4 § 5 mom. i denna lag anses höra till ett hushåll som får bostadsbidrag,

2) en studerande som har rätt till avgiftsfri plats i elevhem från läroanstaltens sida, om det inte finns särskilt vägande skäl för att den studerande inte kan ta emot elevhemsplatsen,

3) ett hushåll bestående av två personer som är äkta makar eller sambor, om någon av dem har rätt till bostadsbidrag för pensionstagare enligt 8 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007),

4) ett hushåll vars enda medlem eller samtliga medlemmar har rätt till sådant bostadsbidrag för pensionstagare som avses i 2 punkten.

8 a §

8 a §

Åländska studerandes rätt till bostadsbidrag

Åländska studerandes rätt till bostadsbidrag

Bostadsbidrag beviljas inte studerande som är berättigade till bostadstillägg enligt den åländska landskapslagen om studiestöd (ÅFS 2006:71). Studerande som är berättigade till bostadstillägg enligt landskapslagen om studiestöd hör inte heller till ett sådant hushåll som avses i 4 § 2 mom. i denna lag.

Om bostaden delas med en studerande som är berättigad till bostadstillägg enligt 1 mom., räknas den andel av de boendeutgifter för bostaden som motsvarar antalet medlemmar i hushållet till boendeutgifterna för hushållet när bostadsbidraget bestäms, om inte någon annan fördelningsgrund godkänns av särskilda skäl.

Vad som i denna lag föreskrivs om bostadstillägg enligt 14 § i lagen om studiestöd tillämpas även på bostadstillägg enligt landskapslagen om studiestöd. (Ålands författningssamling 2006:71).

Bostadsbidraget justeras från ingången av den månad från och med vilken sökanden eller en person som hör till hushållet eller bor i samma bostad har rätt till bostadstillägg enligt landskapslagen om studiestöd eller från ingången av månaden efter den månad då rätten till bostadstillägg upphör.

Sökanden eller mottagaren av bostadsbidraget bör meddela att han eller hon eller en person som hör till samma hushåll eller bor i samma bostad har rätt till bostadstillägg enligt landskapslagen om studiestöd eller att rätten till bostadstillägg upphör.

9 §

Godtagbara boendeutgifter

9 §

Godtagbara boendeutgifter

Om bostaden delas med en studerande som med stöd av vad som föreskrivs i 4 § 5 mom. inte hör till hushållet, räknas den andel av boendeutgifterna för hela bostaden som motsvarar antalet medlemmar i hushållet till boendeutgifterna för hushållet när bostadsbidraget bestäms, om inte någon annan fördelningsgrund godkänns av särskilda skäl.

20 §

Bidragstagarens anmälningsskyldighet

Den som får bostadsbidrag ska till Folkpensionsanstalten anmäla om att

- 1) äktenskap ingås eller upplöses,
- 2) ett samboförhållande inleds eller avslutas,
- 3) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning förändras,
- 4) hushållet flyttar från bostaden eller byter bostad,
- 5) hushållets boendeutgifter minskar med minst 50 euro per månad,
- 6) hushållets fortlöpande månadsinkomster ökar med minst 400 euro per månad,

20 §

Bidragstagarens anmälningsskyldighet

Den som får bostadsbidrag ska till Folkpensionsanstalten anmäla om att

- 1) äktenskap ingås eller upplöses,
- 2) ett samboförhållande inleds eller avslutas,
- 3) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning förändras,
- 4) hushållet flyttar från bostaden eller byter bostad,
- 5) hushållets boendeutgifter minskar med minst 50 euro per månad,
- 6) hushållets fortlöpande månadsinkomster ökar med minst 400 euro per månad,
- 7) en person som hör till hushållet får rätt till bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare,

Gällande lydelse

7) en person som hör till hushållet får rätt till bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare,

8) hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst,

9) besittningsformen i fråga om den bostad som hushållet har till sitt förfogande ändras,

10) en person som hör till hushållet flyttar utomlands eller vistas utomlands.

27 §

Förutsättningar för justering av bostadsbidrag

Bostadsbidraget ska justeras också, om

1) hushållets fortlöpande månadsinkomster har stigit med minst 400 euro eller sjunkit med minst 200 euro,

2) de boendeutgifter som betalas av hushållet och som avses i 9 § förändras med minst 50 euro i månaden,

3) hushållet byter bostad eller om besittningsformen i fråga om bostaden ändras, eller

4) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning varaktigt förändras, hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst.

28 §

Tidpunkt för justeringen

Bostadsbidraget justeras i de fall som avses i 27 § 2 mom.

Förslag

8) hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst,

9) besittningsformen i fråga om den bostad som hushållet har till sitt förfogande ändras,

10) en person som hör till hushållet flyttar utomlands eller vistas utomlands,

11) en person som hör till hushållet får rätt till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd,

12) rätten till bostadstillägg för en studerande som bor i samma bostad upphör.

27 §

Förutsättningar för justering av bostadsbidrag

Bostadsbidraget ska justeras också, om

1) hushållets fortlöpande månadsinkomster har stigit med minst 400 euro eller sjunkit med minst 200 euro,

2) de boendeutgifter som betalas av hushållet och som avses i 9 § förändras med minst 50 euro i månaden,

3) hushållet byter bostad eller om besittningsformen i fråga om bostaden ändras,

4) antalet personer som hör till hushållet eller hushållets sammansättning varaktigt förändras, hushållet tar en underhyresgäst eller upphör att ha en underhyresgäst,

5) om en person som hör till hushållet och bor i samma bostad inleder studier på grund av vilka han eller hon har rätt till bostadstillägg enligt lagen om studiestöd eller annars får rätt till bostadstillägg eller om rätten till bostadstillägg för en sådan studerande som avses i 4 § 5 mom. upphör.

28 §

Tidpunkt för justeringen

Bostadsbidraget justeras i de fall som avses i 27 § 2 mom.

1) med stöd av 1 punkten från ingången av månaden efter den månad från vars första dag

Gällande lydelse

1) med stöd av 1 punkten från ingången av månaden efter den månad från vars första dag den förändring i inkomsten som avses i den nämnda punkten gäller,

2) med stöd av 2 och 3 punkten från ingången av den månad för vilken ändrade eller nya boendegifter betalas för hela månaden,

3) med stöd av 4 punkten från ingången av den månad från vars första dag den förändring i förhållandena som avses i den nämnda punkten gäller.

Förslag

den förändring i inkomsten som avses i den punkten gäller,

2) med stöd av 2 och 3 punkten från ingången av den månad för vilken ändrade eller nya boendegifter betalas för hela månaden,

3) med stöd av 4 punkten från och med ingången av den månad från vars första dag den förändring i förhållandena som avses i den punkten gäller,

4) med stöd av 5 punkten från och med ingången av den månad då rätten till bostadstillägg börjar eller från ingången av den månad som följer på den månad då rätten till bostadstillägg upphör.

Denna lag träder i kraft den 20 .